

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra slovanských jazyků a literatur
Oddělení ruského jazyka a literatury

Bakalářská práce

Dvojjazyčná četba jako doplňkový materiál k výuce ruštiny na základní škole

(Bilingual reading as supplementary material for teaching
Russian at primary school)

Vypracovala: Stanislava Košáková
Vedoucí práce: PhDr. Marta Vágnerová, Ph.D.

České Budějovice 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma Dvojjazyčná četba jako doplňkový materiál k výuce ruštiny na základní škole jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích

.....

Košáková

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat PhDr. Martě Vágnerové, Ph.D. za odborné rady a připomínky během psaní této práce. Také bych chtěla poděkovat paním učitelkám ze základních škol za možnost vyplnění pracovních listů žáky.

Anotace

Cílem bakalářské práce je pomoci žákům, samoukům, učitelům, ale také rodičům, s prohloubením učiva ruského jazyka zajímavou formou. Je zvolen dvoujazyčný text, což je kvalitní způsob, jak zájemce o tento jazyk zaujmout.

První část je zaměřena na vysvětlení základních pravidel a činností, které jsou spojené s překladem z cizího jazyka do českého jazyka.

V druhé části je vytvořen dvoujazyčný text, kdy na levé straně stránky je příběh v původním jazyce, tj. ruském a na pravé straně stránky je mnou vytvořený překlad do českého jazyka. Tento text je doplněn o pracovní listy, které jsou zaměřeny na dvoujazyčný text. Na závěr jsou pracovní listy zpracovány a vyhodnoceny.

Klíčová slova:

překlad, pracovní list, dvoujazyčný text

Annotation

The aim of the bachelor's thesis is to help students, self-taught students, teachers, but also parents, deepen the Russian language curriculum in an interesting way. A bilingual text is chosen, which is a good way to interest those interested in this language.

The first part is focused on explaining the basic rules and activities associated with translation from a foreign language into the Czech language.

In the second part, a bilingual text is created, where on the left side of the page there is a story in the original language, i.e. Russian, and on the right side of the page there is a translation created by me into the Czech language. This text is supplemented with worksheets that focus on bilingual text. At the end, the worksheets are processed and evaluated.

Keywords:

translation, worksheet, bilingual text

Obsah

Úvod.....	7
1. TEORETICKÁ ČÁST	8
1. 1 Překlad jako lidská činnost.....	8
1. 2 Překladatel.....	9
1. 3 Překlad textů.....	10
1. 4 Přesný a volný překlad.....	11
1. 5 Rozdělení překladů.....	11
1. 6 Funkce překladů.....	12
1. 7 Čtenář překladů.....	12
1. 8 Komunikační vztah v překladu.....	13
1. 9 Jazykové prostředky v překladech.....	13
1. 10 Zvuková a časová stavba překladu.....	17
1. 11 Lokalizace v překladu.....	17
1. 12 Informace v překladu.....	17
1. 13 Grafika překladu.....	18
1. 14 Komu je určen překlad.....	18
1. 15 Škola a překlady.....	19
1. 16 Kniha Kocour Tichon, aneb únos Holand'ana.....	22
2. PRAKTICKÁ ČÁST	24
2. 1 Dvojazyčný text.....	24
2. 1. 1 První kapitola.....	24
2. 1. 2 Druhá kapitola.....	31
2. 1. 3 Třetí kapitola.....	35
2. 2 Pracovní listy.....	41
2. 3 Vyhodnocení pracovních listů.....	47
Závěr.....	51
РЕЗЮМЕ.....	53
Seznam literatury.....	55
PŘÍLOHY.....	57

Úvod

Lidé se snaží komunikovat od nepaměti, snaží si sdělovat informace, které jsou důležité pro jejich život. Často jsou radostné, úsměvné, ale také smutné či tragické. Všechny znamenají nové zprávy, které jim dávají další impulzy do života. V rámci jednoho národa je toto poměrně snadné, protože si lidé rozumí a mluví stejným jazykem, mají stejnou kulturu, stejné obyčeje, názory a způsob života. Člověk se však neomezuje jen na jedno místo a často cestuje po světě za prací, za dobrodružstvím, v dnešní době za odpočinkem, za studiem, za zkoumáním něčeho nového, za láskou či jen tak, aby viděl něco nového. Člověk přece odjakživa ví, že v jiných zemích se mluví jinými jazyky. Jsou odlišné od jeho vlastního a nastává problém, jak se v cizině dorozumět, vyjádřit své potřeby, zeptat se na cestu, vyřídit důležité dokumenty nebo si objednat kávu v kavárně. Už v minulosti však platilo, jestliže chceme poznat skutečnou povahu obyvatel, kulturu, myšlení či zvyky lidí, měli bychom zvládat alespoň základní slovní zásobu cizího jazyka.

Aby se člověk dobře naučil cizí jazyk, je potřeba se tomuto jazyku intenzivně věnovat, ať mluveným slovem, písemným projevem, poslechem, sledováním filmů či čtením literatury. Příběhy, pohádky, pověsti, novinové články, reklamy, romány nebo básně jsou velmi dobrým zdrojem k prohloubení znalostí daného jazyka a každý žák, student, učitel nebo jen samouk by měl této možnosti využívat. Překládat cokoliv z jednoho jazyka do jiného je složité a ještě složitější je překládat pro někoho jiného než pro sebe. Je třeba, aby vytvořený překlad byl správný, odpovídal významově originálu a dal se využívat k učení, sebezdokonalování nebo k práci.

Ke zdokonalování v cizích jazycích může sloužit také dvojjazyčný text, který může studenta velmi zaujmout a ten se pak bude věnovat studiu s větší pílí. Cílem této bakalářské práce je vypracování zrcadlového rusko-českého beletristického textu určeného pro použití při výuce ruského jazyka na základních školách, víceletých gymnáziích, ale i na středních školách. V této bakalářské práci bude první část práce zaměřena na vysvětlení základních pravidel, která jsou nutná k překladu textu z ruského jazyka do českého jazyka. V druhé části bude uveden dvojjazyčný text, to znamená ruský a český, ke kterému budou vypracovány úlohy a otázky v podobě pracovních listů. Tyto pracovní listy pak budou dány na vyplnění žákům ze 4 základních škol a následně jejich výsledky zpracovány do tabulky a vyhodnoceny. Při jejich vypracování si žáci budou rozšiřovat slovní zásobu a znalost gramatiky.

1. TEORETICKÁ ČÁST

1. 1 Překlad jako lidská činnost

Překlad jako určitá lidská činnost zasahuje hluboko do naší minulosti a některé písemnosti jsou velmi staré. Dokonce se našly mnohojazyčné nápisy z 3. st. př. n. l., ale také z období, kdy vládl král Chammurapi. (Vilíkovský, J., 2002) I z následujících století se našlo množství písemností, které zaznamenávaly dobové události v rozdílných jazycích a nesmíme opomenout, že i na našem území lze takové dokumenty objevit. Čím blíže na časové ose postupujeme k současnosti, tím více můžeme nalézt překladových listin, dokumentů, literárních děl, učebnic nebo dopisů. Je to způsobeno tím, že člověk ke své činnosti začal ve velké míře využívat technické vynálezy, jako byl knihtisk, který významně napomohl rozšířit tiskoviny. Jednoduše řečeno, vědeckotechnická revoluce vyvolala opravdu velkou potřebu výměny vědeckých informací mezi jednotlivými státy a národy. (Комиссаров, В. Н., 2002)

Nesmíme ale také opomenout důležitý fakt, že byla ustanovena povinná školní docházka, a tím se zvýšila vzdělanost lidí i v oblasti jazyků. V současnosti můžeme zdůraznit, že velkým pomocníkem je počítačová technika a programy na výuku jednotlivých cizích jazyků. Proto můžeme prohlásit, že v současném světě žijeme v překladové době, jsme totiž obklopeni překlady z jiných jazyků, jako jsou knihy, novinové články, filmy v kině nebo v televizi, texty písní, etikety, kde nalezneme složení dovezených výrobků a návodů k jejich používání, či hesla a názvy firem.

Dá se říct, že překlady jsou důležitou součástí každé národní literatury a v naší kultuře to platí dvojnásob, což bylo způsobeno složitými podmínkami vývoje a historickými okolnostmi. Překlady sloužily a slouží jako prostředek k rozvíjení jazykové kultury, jako nástroj politického boje, přispívají ke sblížení slovanských národů, ale také k šíření technických poznatků či poznatků v zemědělství, a tak vytváří most mezi různými dobami a světy. (Hrala, M. a kol., 2002)

Překlad z jednoho jazyka do druhého se postupně vyvíjel, někdy upadal v zapomnění, jindy stoupal k výšinám podle vývoje dějin (Vilíkovský, J., 2002), probíhajících válek, uskutečněných obchodů, podepsaných smluv nebo rodinných vztahů. Je to vlastně prostředek umožňující mezijazyčnou komunikaci mezi lidmi mluvícími různými jazyky. (Комиссаров, В. Н., 2002)

1. 2 Překladatel

Aby si čtenář mohl přečíst překladovou literaturu, je zapotřebí, aby někdo cizojazyčné dílo přeložil, a to je překladatel.

Jakým způsobem se překladatel rozhodne přeložit daný text, určí především jeho názor na původní dílo a jeho poslání, záleží ale také na tom, které části chce vyzdvihnout (Vilíkovský, J., 2002), nebo které chce utlumit či úplně vypustit. Základním bodem překladu pro překladatele je nalézt myšlenku díla, která je páteří celé práce a ústředním motivem pro další zpracování. Mnohé detaily mohou čtenáři prozradit hodně o estetických názorech překladatele na překládané dílo a dokonce upozornit na jeho postavení ve společnosti.

Je známo, že autor původního díla píše svá díla pod vlivem své kultury, tradic, názorů, ale především svého okolí, ve kterém žije (Vilíkovský, J., 2002), proto je nutné, aby ten, kdo překládá, vnímal pocity, myšlenky možná i nálady autora původního díla. Proto prvořadým úkolem překladatele je odhalit ve výchozím textu taková místa, kde jsou schovány specifické kulturní informace, správně jim rozumět a vhodně je využít v překladu. (Fišer, Z., 2009)

Aby překladatel vytvořil kvalitní překlad, měl by dokonale pochopit originál díla (Vilíkovský, J., 2002) a zároveň by měl mít tak dobré jazykové znalosti jazyka, z kterého překládá, aby dokázal vnímat správně slovní hříčky, slangy, několikerý význam slov nebo moderní výrazy dnešního světa. V mnoha případech je překlad slov, slovních spojení a vět bez větších problémů, ale pak mohou nastat situace, kdy překladatel je nucen v zájmu srozumitelnosti zpřesňovat a dopisovat slova, domýšlet děj nebo různě komentovat situace. (Kufnerová, Z. a kol., 1994) Je určitě přirozené, že překladatelovy názory a celé přeložené dílo se neobejde bez chyb, omylů, ale umělecký překlad by měl mít určitou kvalitu. (Hrdlička, M., 2003)

Při překladatelské práci hraje významnou roli motivace a můžeme tvrdit, že je kladným faktorem, který dokáže povzbudit překladatele k preciznosti, k pracovitosti a vytrvalosti. (Fišer, Z., 2009) Jak už bylo zmíněno, velmi často záleží na velkých znalostech, zkušenostech a schopnostech překladatele, protože na základě těchto dovedností dokáže vytvořit hodnotné dílo vysoké kvality.

Stejně významnou dovedností je kompetence řešeršní, která zahrnuje využití dostupných zdrojů informací, jako jsou slovníky, odborná i umělecká literatura, média nebo osoby znalé jazyka a národa. (Fišer, Z., 2009)

Překladatel při své práci musí brát také ohled na literární úroveň čtenáře, pro kterého je dílo určeno (Hrdlička, M., 2003), aby čtenář dokázal dílo správně vnímat, chápat a rozumět mu.

1.3 Překlad textů

Překlad je proces, ke kterému dochází pod vlivem mnoha faktorů (Комиссаров, В. Н., 2002) a jestliže má být výsledkem překladu kvalitní text, je nutné použít jazykové, myšlenkové a umělecké komunikační postupy. (Fišer, Z., 2009) Tvorba překladu je kreativní proces, který je spojen s autorovými představami, ale také s jeho schopností své záměry v textu využít. (Hrdlička, M., 2003) Překlad je složitý a zajímavý proces, který je ovlivněn mnoha faktory (Комиссаров, В. Н., 2002) a ty jsou u jednotlivých překladů rozdílné. Pro dosažení odpovídajícího uměleckého překladu je důležité, aby překladatel úplně nepodléhal dobovému ani společenskému tlaku a zaměřil se především na kvalitu překladu a zachování uměleckého charakteru přeloženého díla. (Hrdlička, M., 2003)

Při překladu je důležité zachovat i slohové postupy, do kterých zahrnujeme postup vyprávěcí, popisný, výkladový, úvahový nebo informační (prostěsdělovací) (Čechová, M. a kol., 2003), protože záměnou těchto slohových postupů se změní smysl celého přeloženého díla.

Také je vhodné při překládání využívat různé způsoby originálního řešení překladových problémů a zároveň vybírat nejlepší varianty z několika možností. To je proces zajímavého, ale náročného učení, který však nikdy nekončí. Každý nový překlad určitého díla se může brát jako nový pokus přiblížit hodnotu a kvalitu originálu (Hrdlička, M., 2003) zájemcům o dílo.

Musíme si uvědomit, že v překladovém textu budou pokaždé chybět některé kulturně důležité rysy, které jsou v originálním textu (Knittlová, D., 2000), protože určitá slovní spojení není možné doslovně přeložit, proto se musí najít jiný způsob, jak správně vyložit jejich význam. Jak už bylo zmíněno, u kvality překládaného textu velmi často záleží na značných znalostech, zkušenostech a schopnostech překladatele (Hrdlička, M., 2003), proto bude každý nový překlad trochu jiný.

Často se vedou debaty mezi odborníky, zda jsou k překladu potřebné kulturní kompetence, ale ve většině názorů se znalci shodnou na kladné odpovědi. (Fišer, Z., 2009) Tvorba textu je činnost všestranná, ale hlavně jazykově kreativní, ale jestliže se

nad tím zamysleme, tak pro didaktiku tvořivého překladatelství jsou to znalosti obecných mechanismů myšlenkového chápání.

1. 4 Přesný a volný překlad

Od nepaměti se překládalo z jednoho jazyka do jiného a nikdo nikdy nepochyboval o důležitosti a užitečnosti tlumočnicků a překladatelů, a již staří Římané si uvědomovali rozdíl mezi překladem doslovným a volným. (Vilikovský, J., 2002)

Doslovný neboli věrný překlad, který znamená „otrockou reprodukci“ předlohy, se v současné době prakticky nevyskytuje. V této oblasti je kreativita zastoupena ve velmi malé míře, někdy úplně chybí. Pro tento překlad je typický přesný či doslovný přeložený text, ale také kopírování odlišného slovosledu z originálu. (Hrdlička, M., 2003)

Překlad volný neboli adaptační se snaží o tvůrčí převedení původního textu, kde převládá kreativní část. Míra volnosti je často různá a jde hlavně o krásu, líbivost a o to, co očekává čtenář, kterému je určen. (Hrdlička, M., 2003)

Podle J. Vilikovského (2002) v uměleckém textu by se měl překladatel vyhýbat doslovnému překladu, naproti tomu by měl používat každodenní jazyk a slovní zásobu, ale především volit a uspořádávat slova tak, aby vznikl příjemný styl, který je vhodný pro současného čtenáře a je čtivý.

Překladatel zároveň zprostředkovává estetické hodnoty literatury, s nimiž by se jinak běžný čtenář nemohl seznámit, a tím vytváří povědomí o světové literatuře (Veselý, J., 1991) a obohacuje o další pohled na svět. Klasické schéma jazykových rovin, slovo – fráze – věta, je schématem, které platí pouze v odborných a vědeckých textech, kde překlad musí být často doslovný, aby vyjadřoval přesně to, co má. (Vilikovský, J., 2002)

1. 5 Rozdělení překladů

I překlady můžeme dělit na několik skupin podle různých druhů, kritérií a pohledů. Základní rozdělení překladů podle funkčních stylů je na překlad odborný a překlad umělecký, nebo ještě na prostěsdělovací či publicistický.

Odborný překlad můžeme brát jako zvláštní druh zpracování informace. (Kufnerová, Z. a kol., 1994) Zahrnuje překládání odborných článků, popisů, návodů,

technických děl, kde je při překládání nutné znát odborné termíny a podávat je jasně a srozumitelně.

Umělecký překlad je zaměřen na překlad prózy, dramatu a poezie, ale dále se může dělit podle obsahu (literatura dobrodružná, literatura životopisná), podle žánrů (román, povídka) nebo podle toho, komu je dílo určeno (pro děti a mládež, pro dospělé). (Kufnerová, Z. a kol., 1994)

Oba tyto překlady, odborný i umělecký, se prolínají v překladu publicistickém, jehož součástí jsou novinové zprávy a komentáře či obchodní korespondence.

Jedním z druhů zajímavých překladů, které vyjadřují větší zájem o čtenáře, je autorský překlad. (Kufnerová, Z. a kol., 1994) Je to překlad, kdy autor díla přeloží sám své dílo do jiného jazyka, aby mělo větší čtenářskou obec. Nejčastěji je to u autorů žijících v emigraci, kteří píšou v jazyce země, kam emigrovali, ale přeloží text do své mateřštiny. (Špačková, S., 2017)

Jednou z kompetencí překladu, která dává překladatelům za úkol správně používat výstavbu textu, a tím vymezit, zda jde o texty soukromé, administrativní, odborné nebo umělecké, je kompetence textotvorná. (Fišer, Z., 2009)

1. 6 Funkce překladů

Každý jazyk slouží ke komunikaci, a proto základní funkce překladu je dorozumivací, ale také funkce sdělná, vzdělávací, řídicí, správní a přesvědčovací. (Čechová, M. a kol., 2003) Nesmíme zapomenout, že funkce překladu z lingvistického a komunikačního hlediska je i informační a estetická. (Žváček, D., 1998) Tyto jeho funkce se prolínají, ovlivňují se a jejich důležitost se odvíjí od použití jazyka v určité situaci.

1. 7 Čtenář překladů

Čtenář by měl v literárním díle nalézt svůj okruh zájmů, měl by dílu rozumět, ztotožnit se s ním, aby dílo uspokojilo jeho estetický vkus a potřeby. Každý, kdo čte, pochopitelně přijímá určité dílo odlišným způsobem, protože umělecký text v něm může vyvolat rozdílné pocity a myšlenky. (Hrdlička, M., 2003) Uvědomuje si, že přeložené dílo vzniklo v jiné zemi a přistupuje k němu s jinými požadavky, postoji a očekáváními než k literatuře od českých autorů. Vnímá, že příběh se odehrává v jiném

prostředí, s odlišnými jmény hlavních postav, často rozdílnými názory postav nebo s jiným závěrem díla.

Čtenář literárního díla postupně odhaluje vše, co je skryté v textu a k pochopení výstavby díla je odkázán na to, co mu překladatel sdělil. Zároveň stojí na vrcholu zájmu a nezajímá ho, co bylo nutné udělat, aby text mohl číst česky. (Fišer, Z., 2009) Často si neuvědomuje, kolik bylo nutné vynaložit práce, aby přeložené dílo bylo kvalitní, čtivé se správnými českými výrazy, s vhodným slovosledem či se zachováním osobního cítění autora původního díla. Ten, kdo čte přeložené dílo, v porovnání s čtenářem původního textu, má menší prostor pro volbu díla, a to především v poznání jiné národní literatury, množství děl (Hrdlička, M., 2003), ale také třeba ve výběru nového autora.

Čtenář při čtení hodnotí přeložené dílo jako umělecký text, ale bez vztahu k originálu díla, protože ve většině případů nemůže originál díla a přeložené dílo srovnávat. Běžný člověk zhodnotí přeložený text dvěma slovy, která vyjádří jeho názor na dané dílo, a to slovy líbí nebo nelíbí. Je to jeho osobní názor, což ale nic neříká o kvalitách překladu. (Kufnerová, Z. a kol., 1994)

1. 8 Komunikační vztah v překladu

Je zajímavé, že překlad můžeme považovat za odvozenou formu literární komunikace, neboť zde komunikuje autor, překladatel a čtenář prostřednictvím díla, které je středem komunikace. Základním schématem komunikace je podavatel – oznámení – příjemce, ale má-li být komunikace úspěšná, musí v jazyce, z kterého se text překládá, i v jazyce, do kterého se text překládá, znamenat oznámení totéž. Překladatel je ve vztahu k původnímu dílu brán jako příjemce, ale ke čtenáři má vztah jako autor nového textu. (Vilíkovský, J., 2002)

1. 9 Jazykové prostředky v překladech

Jazyk hraje při překládání nejen uměleckého textu významnou a podstatnou roli, kdy překladatel svými jazykovými a vyjadřovacími schopnostmi vytváří jazykovou stránku díla. (Hrdlička, M., 2003)

Je důležité si uvědomit, že základní jednotkou překladu je slovo (Žváček, D., 1998), a tak je potřeba k němu přistupovat zodpovědně, věnovat mu pozornost, vnímat

jeho smysl a hloubku. Jazyková úroveň závisí na využitých jazycích, tak na autorovi díla, na překladateli a zároveň na charakteru textu. (Hrdlička, M., 2003)

Při překládání textu je vhodné určit styl (Kufnerová, Z. a kol., 1994), v němž je překládané dílo napsané, aby se vybraly a správně uspořádaly, ale také zachovaly větné celky, výrazové prostředky nebo typy vět. V současné literatuře se spíše uplatňuje snaha ukázat reálný život v řeči postav jazykovými prostředky dnešního člověka, a tím se umělecká literatura zase naopak přibližuje k běžnému vyjadřování člověka (Čechová, M. a kol., 2003), a proto i pro překlad je vhodné hledat správné nebo odpovídající výrazy jazyka, do kterého se dílo překládá.

Častými problémy při překladu může být různá vospělost a složitost daného národního jazyka, které mohou vyvolávat různé jazykové potíže. Je třeba si uvědomit, že každý jazyk má své normy, kodifikace (Čechová, M. a kol., 2003) a pravidla, která jsou pro ten jazyk závazná a nelze je ignorovat. Pokud dojde k porušení norem jazyka, vzniká nesprávná a nepřirozená řeč se špatnou gramatikou, která se jeví jako nepřirozená, a proto můžeme tvrdit, že veškeré chyby zahrnují všechny druhy porušení normy. (Комиссаров, В. Н., 2002)

Velmi často se v současnosti používají nespisovná slova, která jsou běžná mezi lidmi a která jsou si rovna v určité kategorii, jako je věk, pohlaví nebo postavení. Tato slova jsou často improvizovaná a závislá na dané situaci, a proto je z toho důvodu překlad těchto slov velkým oříškem pro překladatele. (Čechová, M. a kol., 2003)

Nelze však ani vypustit veškeré dobové výrazy, neboť charakterizují danou dobu děje nebo chování postav a jejich myšlení. (Vilíkovský, J., 2002) V některých dílech autor vkládal do textu cizojazyčná slova, která se v jeho době používala, a předpokládal, že tyto výrazy čtenáři znají. V 19. století a počátkem 20. století toto bylo hlavně patrné v ruské literatuře, kde často byla slova z německého a francouzského jazyka a v české literatuře zase text obsahoval výrazy v němčině. V současnosti se ve většině případů tyto výrazy překládají nebo se v textu ponechávají cizojazyčné obraty a jejich překlad je uveden v poznámkách. (Kufnerová, Z. a kol., 1994) Vložení cizojazyčných prvků do překladů je často využíváno za účelem navození atmosféry cizokrajného prostředí, upozornění na národnost, vyjádření komičnosti (Hrdlička, M., 2003) nebo zdůraznění citů nebo pocitů. Těžkosti také přináší překlad geografického nářečí, protože dialekt je spojený s jazykovou formou určité skupiny lidí a každý dialekt je jedinečný a neopakovatelný a těžko se hledají odpovídající slova. (Vilíkovský, J., 2002)

Překlad má vždy charakter výběru, ale výběr není stejný ve všech případech. Je potřeba, aby překladatel vybíral vhodnou podobu slov, jazykových útvarů, a to hlavně tam, kde v originálním textu jsou výrazy vícevýznamové. (Kufnerová, Z. a kol., 1994)

V zájmu zachování určitého času ve vzdáleném období je vhodné používání jazykových prostředků, které navozují dojem stejného časového údobí, ve kterém byl originál napsán nebo se odehrává děj původního díla. (Hrdlička, M., 2003) V moderní teorii i v praxi se tvrdí, že překlad do archaického jazyka, který by odpovídal době vydání překládaného díla, by jen oslaboval jeho obsah. Opravdové a dobré literární dílo by mělo být v živém jazyce, aby ho současný čtenář dovedl vnímat a porozumět mu. (Vilikovský, J., 2002)

Ve většině případů slova v originálním jazyce odpovídají slovům v jazyce, do kterého se text překládá, tzv. ekvivalenty (například středa, leden), ale pak existují slova, která odpovídají jen částečně. To znamená, že mají několik podobných významů, v současnosti se však můžeme setkat i se slovy, které nemají přímou, ani částečnou shodu s výrazy potřebnými pro překlad do češtiny a to jsou neologismy, archaismy či historismy. (Žváček, D., 1998) V některých případech je možné slova se specifickým významem v překladu vynechat (Комиссаров, В. Н., 2002), ale musí to být provedeno s velkým citem, aby se nepozměnil děj.

Problémem je často překlad rozhovoru, kde je nutné vyznačit živou intonaci (Kufnerová, Z. a kol., 1994), aby byl čtivý a zároveň srozumitelný. Použití určité mluvy se musí velmi opatrně a promyšleně (Knittlová, D., 2000), aby se přeložené dílo nestalo komickým nebo úplně nepřijatelným a odpovídalo dané skupině lidí, jejich činnosti nebo historickému období v původním textu.

Jak uvádí Z. Kufnerová (1994), správná volba jazykových prostředků závisí na konkrétním jazyku, na jeho slovosledných pravidlech na jedné straně a možnostech překladu na straně druhé. Velkým oříškem při překládání jsou frazeologismy, neboť překlad těchto ustálených slovních spojení nelze udělat doslovně, protože každý národ má jiné frazeologismy s jiným významem a jiným smyslem. V tomto případě je vhodné je překládat adekvátně nebo podobným spojením, vybírat z možných variant nebo použít opisů či dotvoření výrazu z jazyka, do kterého se překládá. Zajímavým jevem jsou určitě slovní hříčky, pro které se málokdy najdou stejně znějící slova, aby měla stejný význam jako v originále. Z toho důvodu se musí zvolit kompromis, ale tak, aby se nezměnil smysl slovního spojení, v podstatě můžeme říct, že je to hraní se slovy. Z hlediska správného překladu by se měla věnovat pozornost volným frázím, do kterých

patří vhodné využívání přídavných jmen či česká odvozená slova (bílkovina), kterým v originálním jazyce odpovídají složená spojení. (Žváček, D., 1998)

V dílech je možné se setkat s komickými vlastními jmény, která jsou překladatelským problémem, protože v případě že se nepřeloží a zůstanou v původní podobě, ztrácí komický efekt. (Kufnerová, Z. a kol., 1994) Mohou se doslovně přeložit, použít podobné jméno nebo v některých případech nechat jméno v původní podobě.

Zdvořilostní obraty při překladu ve většině případů nejsou problémem, jen je důležité vědět společenské postavení postav v díle, jejich vzájemný vztah a tím se rozliší i tykáni a vykání. Správné oslovení v překladovém textu patří mezi problémy, které lze vyřešit dobrou znalostí sociálního a kulturního života z oblasti, kde vznikalo původní dílo. Do oslovení se promítá společenská hierarchie, znalost akademických titulů, rozdílnost věku, oslovení hodnostářů. Důležité je si uvědomit, že čeština má stále živý tvar páteho pádu, a proto je vhodné ho využívat. (Kufnerová, Z. a kol., 1994)

Oslovení pomocí křestního jména a patronymika (otčestvo) se v překladu do českého jazyka z ruského jazyka ponechává a čtenář tím získává dojem skutečného ruského prostředí. (Kufnerová, Z. a kol., 1994) Zajímavostí je, že při překladu do češtiny získávají ruská ženská příjmení příponu –ová, protože se ženské příjmení nepovažuje za odvozené od mužského základu, ale za samostatné pojmenování (např. Karvajevová). U mužských ruských příjmení často dochází k počestění a to hlavně v případě, že příjmení je známé či populární a tedy můžeme říct i zažitě (např. Čajkovský). (Ilek, B., 1951) Z. Kufnerová konstatuje, že ve většině případů se křestní jména nepřekládají nebo je možné použít paralely z jazyka, do kterého se text překládá a to je určitě lepší varianta, především pro mladší čtenáře. Otázka používání vlastních jmen je v překladu důležitá, protože jména hrdiny či hrdinů jsou v celém ději a špatný či nevhodný překlad jména může celému dílu uškodit.

Větším problémem bývají názvy míst. Překlad některých nebývá problémem, protože mají již ustálenou podobu v jazyce, do kterého se text překládá. Zato jiné místní názvy jsou problémové, a to hlavně názvy, které nejsou tak známé nebo jsou málo používané. (Kufnerová, Z. a kol., 1994)

Překlad záměrných pravopisných a gramatických chyb není častý, spíše výjimečný, tyto chyby ale mohou mít různé funkce, např. komickou, zesměšňující nebo vnášejí do textu roztomilost či nerozhodnost. (Hrdlička, M., 2003)

1. 10 Zvuková a časová stavba překladu

Nesmíme zapomínat, že také zvuková stavba slova hraje někdy důležitou úlohu, a to především v poezii, kde se využívají rýmy. (Vilíkovský, J., 2002) Toto přináší potíže při překladu básniček pro děti, pořekadel, rozpočítadel, písňových textů, protože zde je důležité, aby se pěkně rýmovaly, dobře zněly a současně dávaly smysl.

Přeložený text je mnohdy vydán se značným časovým odstupem od předlohy, tedy od překládaného díla. Dílo může být opakovaně překládáno v různých časových obdobích, a tím bývá zároveň určeno jinému adresátovi než předloha. V současném světě se zkracuje doba mezi dnem vydání originálu a překladu, protože díla jsou díky velkému zájmu čtenářů o určitého autora nebo o určitý druh literatury přeložena ve velmi krátké době od jeho vzniku. (Hrdlička, M., 2003)

1. 11 Lokalizace v překladu

Citelný zásah do literárního díla může také znamenat změna lokalizace v přeloženém textu (Hrdlička, M., 2003), která často vede ke zničení kvality díla, přinejmenším jeho posun na jinou úroveň nebo do jiné kategorie. S touto změnou musí překladatel pracovat velice opatrně a citlivě, protože autor původního díla k zasazení děje do určitého prostředí měl jistý důvod.

1. 12 Informace v překladu

V překladu by měla být samozřejmě zachována prostorová strukturace, která bývá specifická a dotváří celé dílo. (Hrdlička, M., 2003) Při překládání textu je vhodné si také určit styl, ve kterém je překládané dílo napsané, aby se vybraly, správně seřadily a zachovaly větné celky, výrazové prostředky nebo typy vět. Slovosled má být uspořádaný tak, aby čtení bylo jednoznačné a srozumitelné. (Kufnerová, Z. a kol., 1994)

Je dobré využít i další funkce originálu jako interpunkce, členění na kapitoly, oddíly, pododdíly, odstavce nebo grafická podoba. (Hrdlička, M., 2003) Tyto části textu mohou mít různé významy, mohou být samostatné, ale všechny musí být propojené a závislé na sobě, protože každý text funguje jako jeden komunikační celek. (Комиссаров, В. Н., 2002)

Nejen přeložené dílo je důležité, ale také další informace, které obecně informují o díle. Na přebalu knihy nebo na její zadní straně jsou často uvedeny důležité

informace, které mají upoutat pozornost čtenáře. (Kyloušková, H., 2007) Nejčastěji zde nalezneme krátkou ukázkou nebo obsah díla, seznam dalších autových děl, hodnocení kritiků či dalších spisovatelů, základní informace o autorovi a tyto údaje je vhodné také přeložit.

Někdy je dobré doplnit další informace, ale je nutné zvolit správný způsob začlenění do díla. Informace je možné zanést přímo do textu a to jako vnitřní vysvětlivky nebo zařazení přídavných textů, což jsou poznámky nebo vysvětlivky a další možností je umístění určitých informací do předmluvy či doslovu. Všechny možnosti se mohou kombinovat a doplňovat, ale zároveň se musí brát v úvahu, jaký čtenář bude přeložené dílo číst, zda to budou děti, dospělí, široká veřejnost nebo skupina odborníků. Je zajímavé, že někdy poznámka pod textem podá hodně informací k lepšímu pochopení textu (Vilíkovský, J., 2002) a v některých překladech, především v odborných, se setkáváme s komentáři a vysvětlivkami, které objasňují některá slova, aby čtenář pochopil jejich správný význam. (Fišer, Z., 2009)

Nesmíme zapomínat na to, že samotný název často čtenáři pomůže při výběru například knihy (Kyloušková, H., 2007), neboť ho zaujme tajemný název, název z exotických krajů nebo zvláštní, divný, zkomolený nebo naopak velmi dlouhý titul. Přesto při překladu názvu díla je lepší zvolit přesný překlad, protože zájemce o originál následně vše porovnává, hodnotí a zjišťuje si další zajímavé zprávy o původním díle nebo o autorovi.

1. 13 Grafika překladu

Podle mínění H. Kylouškové (2007) je zajímavé, že čtivost textu se zvyšuje také jeho grafickou prezentací, tvarem, barvou, velikostí a druhem písma, délkou řádků či členění na odstavce. Někdy na přeložený text či dílo může upozornit výstižný název, obrázky vztahující se k textu, reklama nebo úryvek, ale také přebal díla, předmluva, věnování, anotace, jméno autora a v neposlední řadě též název vydavatele, rok a místo vydání, proto je důležité i těmto oblastem věnovat při překládání pozornost.

1. 14 Komu je určen překlad

Mezi nejdůležitější body překladatelského procesu patří, komu je budoucí překlad určen, kdo bude jeho příjemcem a kdo ho bude číst, takže se může říct, že autor vytváří text, který adresuje určitému čtenáři. Z toho důvodu můžeme tvrdit, že

překladatel při své práci musí brát ohled na literární úroveň čtenáře, pro kterého je dílo určeno, a tím volit správné slovní spojení, složitost textu či použití odborných termínů. (Hrdlička, M., 2003)

Některá literární díla jsou určena jen úzkému okruhu čtenářů, jiná jsou věnována širokému okruhu čtenářů, nelze však vždy přesně vymezit hranice, komu je dílo určeno, proto je důležité klást důraz na kvalitu přeloženého textu. Poměrně důležitým a nejčastějším způsobem, jak určit, komu je určen přeložený text, je věk cílové skupiny. Často čtenáře dělíme na nedospělé, což znamená děti a mládež, a na dospělé. (Hrdlička, M., 2003)

A tak můžeme prohlásit, že bez toho, aby byl umělecký text adresován čtenáři, a především bez jeho čtenářského vnímání není možné o literární komunikaci hovořit, protože ta se vytváří mezi čtenářem a autorem díla nebo překladu. (Hrdlička, M., 2003)

1. 15 Škola a překlady

Podle slov H. Kylouškové (2007) jazyk a literatura hrají ve výchově a vzdělávání velmi důležitou a nezastupitelnou úlohu a zároveň jsou zdrojem a zprostředkovatelem poznání a proto mají svou kognitivní roli. Literární text ve výuce cizích jazyků se dostává do popředí zájmů jednotlivců i učitelů. Cílem práce s textem v cizojazyčné výuce je kromě estetického a emocionálního zážitku také rozvíjení komunikativní kompetence žáků, obohacování žáků o nové zkušenosti, nabízení velkého výběrů námětů k četbě, podpora mluveného a psaného projevu. Jakýkoliv literární dokument doplňuje kompetence jazykové, sociokulturní, sociolingvistické, ale také je nástrojem a nositelem humanizace společnosti, která překonává kulturní a geografické překážky a tím pádem plní také humanizační roli.

Zásadním úkolem výuky cizího jazyku není jen se dorozumět v běžném životě, ale také porozumět kultuře jiného národa, poznat rozdíly mezi kulturami a dokázat na ně reagovat. (Kyloušková, H., 2007) Ani žáci při překladu textu se však nevyhnou mezipředmětovým vztahům, které lze objevit v díle. Tyto vztahy lze vnímat jako komplexnost při práci s literárním textem (Žváček, D., 1998), a proto je vhodné na ně upozornit a věnovat jim pozornost.

V některých cizojazyčných učebnicích bývají často literární ukázky ponechány bez pokynů nebo jsou doplněny tradičními otázkami na porozumění textu. Učitelé s těmito texty nepracují nebo nechtějí pracovat, nebo je dají žákům k samostudiu, což je velká škoda, protože čtením článku si osvojují slovíčka i mluvnicí. Musíme si uvědomit,

že při výuce cizích jazyků zaujímá čtení důležité místo a číst v cizím jazyce znamená umět přečíst text nahlas či potichu, ale především pochopit jeho myšlenkový obsah a dokázat s ním dál pracovat. (Kyloušková, H., 2007) Je potřebné zdůraznit, že podle toho, co čteme, kde čteme a za jakým účelem čteme, můžeme měnit, vědomě či nevědomě, strategii čtení (Kyloušková, H., 2007), která je založena na ověřování toho, zda se čtenář snaží během čtení porozumět textu. Může se pracovat s obrázky, s doprovodným textem s obrázky, s různými otázkami a aktivitami. (Krejčí, V., 2021)

H. Kyloušková (2007) konstatuje, že literární text ve výuce cizího jazyka by měl být hlavně cvičením na čtení s porozuměním, které později může posloužit jako prostředek k písemnému projevu. Žák se prostřednictvím ukázek seznamuje s různými funkčními styly jako je styl umělecký, administrativní, publicistický, v kterých poznává určité vlastnosti jazyka, různé slovní obraty či ustálená spojení.

Úkolem učitele je přiblížit žákovi četbu v cizím jazyce, pomoci mu při výběru textů a při stanovení následných úkolů mít na paměti žákovu čtenářskou kompetenci. Výběr vhodných literární textů a autorů je jeden z nejtěžších úkolů, protože texty by měly odpovídat zájmu čtenáře, daným tématům v učebnicích, časovým možnostem výuky, je zapotřebí brát v úvahu také dostupnost knižního materiálu a udržení pozornosti žáků. Je vhodné zainteresovat do výběru samotné žáky, protože žáci si zvolí téma, které je baví a o které mají zájem. Ve třídě pak o tom mohou diskutovat, objevovat pro sebe nové autory, básníky, „klasiky“, ale třeba i mladé začínající autory. Je potřeba jim dávat určitou volnost při výběru, ale zároveň je seznamovat se známými díly, ke kterým možná najdou cestu později. Sami studenti si mohou vyhledávat potřebné zajímavosti o dílech, přesné údaje o spisovatelích nebo sledovat nabídku různých nakladatelství pomocí internetu. Úzce spjata s literaturou je také malířství, hudba, zeměpis nebo etnografie, a všechny tyto oblasti lze provázat s učením cizích jazyků a udělat vyučovací hodinu ještě zajímavější. (Kyloušková, H., 2007)

Čtenář si při čtení textu postupně vytváří určitou představu o tématu, o myšlence nebo o hlavní postavě, ale zároveň musí překonávat mnoho překážek. (Kyloušková, H., 2007) Překážky mohou být nepatrné, velké i nepřekonatelné, může se jednat o jednotlivá slovíčka, slovosled, jazykové hříčky, ale třeba jazyková spojení, která se těžko překládají nebo nemají v rodném jazyce ekvivalent. Nejčastějším jazykovým problémem je neznalost slovní zásoby. Čtenáři, kteří se zastavují u velkého počtu neznámých slov a hledají jejich význam, pak uniká smysl celého textu. Záleží často na učiteli, jak si s tímto problémem poradí, zda daná slova vysvětlí nebo přeloží sám, či dá žákovi možnost, aby si je přeložil (Kyloušková, H., 2007) nebo společně jejich překlad

odvodí. Potíže v procesu překladu většinou vznikají kvůli nedostatečné znalosti studentů v oblasti slovní zásoby v cizím jazyce. Studenti se proto neustále obracejí na učitele s dotazy na správnost použití jazykových prostředků (Комиссаров, В. Н., 2002), což na druhou stranu zpomaluje výuku.

Je však důležité vybrat takový úryvek, aby odkryl alespoň hlavní motiv, uvedl hlavní postavu, hlavní zápletku, ukázal styl díla nebo hlavní momenty příběhu. (Kyloušková, H., 2007) Učitel by měl neustále propojovat proces učení s praktickými překladatelskými aktivitami, ukazovat, jak by dobrý překladatel vyřešil určitý problém při překladu, a nabízet vlastní varianty překladu. To všechno zvyšuje efektivitu výuky. Efektivita výuky se však neodvíjí od množství překladového materiálu, ale od počtu překladatelských problémů, které byly při ní vyřešeny. (Комиссаров, В. Н., 2002)

Při výběru vzdělávacích materiálů je nutné zjistit, zda je daný text zajímavý pro překlad a pro žáky tím, že obsahuje některé typické překladatelské problémy, a také, zda odpovídá právě probíhající fázi učiva a zda je přiměřená i jeho obtížnost. (Комиссаров, В. Н., 2002) Pro vyučování je vhodné zvolit raději krátké texty, jako jsou pohádky, pověsti, básničky (Kyloušková, H., 2007). V případě zvolení dlouhého textu se často stává, že student neudrží pozornost, ztrácí se v ději a získává velké množství nových slovíček, která si nestačí zapamatovat. Čím je žák dokonalejší ve studiu cizího jazyka, tím lze text mírně prodlužovat a stupňovat jeho složitost.

Přechod od úryvku k celistvému celku jsou zjednodušené verze známých románů, kterých je v některých cizích jazycích velký výběr. Cílem této četby je umožnit žákům seznámit žáky s díly „klasiků“ i přesto, že nejsou na takové jazykové úrovni, aby dokázali číst celý rozsáhlý román. (Kyloušková, H., 2007) Výhodou těchto děl je, že si studenti uvědomí základní myšlenku díla, dokáží vyjmenovat vlastnosti hlavního hrdiny, rozliší literární styly a žánry a často určí sami význam nových slovíček, či slovních spojení a snadněji si vše zapamatují.

Po přečtení a pochopení textu nekončí práce s textem, lze na text navázat různými aktivitami (Kyloušková, H., 2007), které mohou zahrnovat otázky na text, vymýšlení následujícího textu, aby děj pokračoval, ale také hledání určitých slov v textu, nebo záměna slov či vět.

1. 16 Kniha Kocour Tichon, aneb únos Holand'ana

Dílo, které by bylo vhodné zpracovat v této bakalářské práci, které by se líbilo žákům základní školy, možná i studentům středních škol nebo dospělým a zároveň by bylo vhodné pro překlad do češtiny, jsem velmi dlouho vybírala.

Současné děti základních a středních škol většinou znají jen starší ruskou literaturu, o které se učí na hodinách literatury (Dorovský, I., Řeřichová, V., Alchazidu, A., 2007), a proto jsem záměrně nezvolila „klasickou ruskou literaturu“, která je věhlasná a již mnohokrát byla přeložena do českého jazyka. Hledala jsem pohádkový příběh ze současnosti, ale zároveň jsem chtěla, aby byl zábavný, poučný a poutavý. Po dlouhém hledání jsem vybrala knihu s názvem Kocour Tichon, aneb únos Holand'ana (Кот Тихон, или Похищение Голландца), od současné ruské spisovatelky Máši Traubové, protože si myslím, že dobrodružné příběhy malého kocoura upoutají pozornost čtenářů. Ruský text jsem převzala z originálu knihy Kocour Tichon, aneb únos Holand'ana, kterou jsem si objednala z Ruska a následně jsem ho přepsala do této bakalářské práce a přeložila do češtiny.

Máša Traubová, vlastním jménem za svobodna Maria Kiseleva, současným jménem Maria Kolesnikova, je současná ruská spisovatelka a novinářka. Příjmení Traubová, které si zvolila jako umělecké jméno, je to rodné jméno matky jejího manžela. Je vdaná za Andreje Kolesnikova, který je také novinář a mají spolu dvě děti. Narodila se 8. října 1976 v Moskvě a dětství prožila v Osetii a na Dálném severu, ale rodina se nakonec vrátila do hlavního města. V Moskvě navštěvovala kurzy v Literárním institutu u básníka Jurije Levitanského a později vystudovala mezinárodní žurnalistiku na Moskevském státním institutu mezinárodních vztahů a následně pracovala v různých celoruských denících. (Литрес, 2024) Plynně mluví anglicky a francouzsky. Svoji vášeň k žurnalistice a k psaní zdědila po své babičce, která celý život pracovala jako šéfredaktorka. (Неверов, А., 2019)

Máša Traubová napsala více jak 40 knih pro dospělé a je také autorkou čtyř knih pro děti. První kniha jí vyšla roku 2006 s názvem Připravte se, odjíždíme (Собирайся, мы уезжаем), a některá její díla byla dokonce zfilmována. Její tvorba není zaměřena jen na jeden žánr. Píše romány o vztazích v rodině, detektivky, literaturu faktu, ale i pohádky. (ЭКСМО, 2024) Spisovatelka ráda poskytuje rozhovory, účastní se festivalů i literárních soutěží a podle průzkumů v březnu 2023 patřila mezi oblíbené spisovatelky. (ПроДетЛит, 2024)

Kniha Kocour Tichon, aneb únos Holand'ana je knížka pro čtenáře nižšího věku, ale mohou si ji přečíst i ti, kteří rádi čtou příběhy o kočičkách a pejscích. S hlavními hrdiny zažívají nekonečná dobrodružství a s potěšením putují po světě, ale také zároveň ocení veselé historiky a detektivní pátrání.

Na hodinách ruského jazyka lze knihu využít nejen na základních školách, ale také na středních školách a své místo si určitě najde i při samostudiu. Kniha Kocour Tichon, aneb únos Holand'ana, (Кот Тихон, или Похищение Голландца), je první kniha ze série čtyř knih o kocourkovi Tichonovi, kdy druhý díl má název Kocour Tichon a noví kamarádi, (Кот Тихон и новые знакомые), třetí díl nese název Kocour Tichon a nové zkoušky, (Кот Тихон и новые испытания), a poslední kniha je Kocour Tichon se vrací domů, (Кот Тихон возвращается домой). (АСТ, 2024)

Knížka první Kocour Tichon, aneb únos Holand'ana byla vydána v roce 2022 v nakladatelství AST a stále se těší velké pozornosti malých i velkých čtenářů. Jednotlivé kapitoly jsou doplněny jemnými, ale krásnými kresbami ruského ilustrátora Valerije Kozlova. (ПроДетЛит, 2023)

Kniha Kocour Tichon, aneb únos Holand'ana je příběh kocourka Tichona, který se narodil a žije v muzeu v Petrohradě, přesněji v Ermitáži. Pracuje zde jako muzejní kocour, přesně tak, jako jeho rodiče, prarodiče a kamarádi. Platí zde přísná pravidla, která stanovují, že muzejní kočky a kocouři nesmějí opouštět budovy a celý život musí žít uvnitř čtyř zdí. Ale co se stane, když se tento zákon poruší, když kocourek uteče do světa? Zažije velká dobrodružství, pozná nové kamarády, objeví nový, okouzující, ale zároveň drsný svět. Je to příběh o skutečném přátelství, odvaze, cti, ale také o mateřské lásce a laskavosti. Je to příběh, který každého chytí za srdce.

2. PRAKTICKÁ ČÁST

2. 1 Dvojjazyčný text

2. 1. 1 První kapitola

Когда началась эта история?
Наверное, в тот день, когда на свет
появился маленький котёнок.

Он ещё не знал, что его ждёт в
жизни. У него даже имени пока не
было. Зато была мама, мягкая и очень
тёплая. Она так приятно целовала его
в живот, и в нос, и в лапу. Всё время
целовала, просто продохнуть не
давала своими поцелуями. Котёнок,
как и положено котяткам, должен был
в ответ мякнуть, но он чихнул и
улыбнулся. Так показалось человеку,
который склонился над корзиной,
где появились на свет котёнок, две его
сестры и один брат. Они копошились
здесь же, рядом, в корзине.

– Какой ты смешной, – сказал
человек, – будет жалко, если тебя
заберут.

Когда котёнок открыл глаза, а
это у котят происходит не сразу, то
увидел маму, которая его опять
целовала. Потом он увидел брата и
сестёр, и только затем – свет. И что-то
ещё. Много-много всего
удивительного. Свет лился сверху, из
огромного солнца, которое на ночь
выключалось, когда приходил
человек. Только солнце совсем не

Kdy začal tento příběh? Určitě
v ten den, kdy se narodilo malé koťátko.

Ještě nevědělo, co ho v životě
čeká. Nemělo zatím dokonce ani jméno.
Zato mělo maminku, měkkou a velmi
teplou. Tak příjemně mu olizovala
břícho, čumák a tlapu. Celou dobu ho
lízala, zkrátka nedopřála si od olizování
odpočinek. Koťátko, jak se sluší a patří u
koťat, mělo na odpověď mňouknout, ale
ono kýchlo a usmálo se. Tak se to
alespoň zdálo člověku, který se sklonil
nad košíkem, kde se narodilo koťátko a
také jeho dvě sestry a jeden bratr.
Hemžili se tady, blízko, v koši.

„Jak jsi srandovní,“ řekl člověk,
„bude škoda, když si tě vezmou.“

Když kotě otevřelo oči, a to se u
koťat nestává hned, uvidělo maminku,
která ho opět pusinkovala. Potom
spatřilo bratra a sestry a teprve potom
světlo. A ještě něco. Mnoho a mnoho
podivuhodného. Světlo se linulo ze
shora, z ohromného Slunce, které na noc,
kdy přicházel člověk, zhasínalo. Úplně
ale Slunce

уходило. Иногда мерцало одинокой звездочкой.

– Надо лампочку поменять, – говорил человек. Котёнок не понимал, что это значит, но человек и его голос котёнку нравились. Каждый вечер человек брал котёнка на руки, очень приятно чесал за ушком и носил по огромному дому. Котёнок смотрел во все глаза, но быстро засыпал – так приятно человек чесал его за ушком. Утром котёнок просыпался уже в корзине, рядом с мамой и начинал ждать прихода человека. Он пытался выбраться из корзины, но у него никак не получалось перекинуть лапку через бортик. Да и мама всё время возвращала его на место, к себе, и снова принималась целовать.

Наступило время, когда к корзине стали приходить другие люди. Не человек. Они брали на руки котят. Один раз котёнок услышал, как кто-то из людей сказал:

– Этот хорошенький, но он так странно смотрит. Всё время вверх. Давай девочку возьмем. Смотри, какая прелесть.

Как-то вечером котёнок заметил, что в корзине он остался один с мамой. И тут появился человек.

– Не переживай, – сказал он, – твои сестры и брат в хороших руках.

nezapadalo. Někdy blikalo jako osamělá hvězdička.

„Je třeba vyměnit žárovku,“ řekl člověk. Koťátko nechápalo, co to znamená, ale člověk a jeho hlas se kotěti líbil. Každý večer ho bral do náruče, velmi něžně ho drbal za ouškem a nosil ho po obrovském domě. Koťátko se pozorně rozhlíželo, ale rychle usínalo. Tak příjemně ho člověk šimral za ouškem. Ráno se kotě probouzelo už v košíku, vedle mámy a očekávalo příchod člověka. Pokoušelo se dostat z košíku, ale ani v nejmenším se mu nedařilo dát tlapku přes okraj. Také máma ho neustále vracela k sobě do pelíšku a znovu ho olizovala.

Nastal čas, kdy ke košíku začali přicházet jiní lidé. Ne člověk. Brali si koťátka do náručí. Jednou koťátko uslyšelo, jak někdo z lidí řekl:

„Tenhle je rozkošný, ale tak zvláště se dívá, celou dobu nahoru. Vezmeme si holčičku. Koukej, to je krása.“

Jednou večer si kotě všimlo, že v košíku zůstalo s maminkou samo. Pak se objevil člověk.

„Neboj se,“ řekl, „tvé sestry a bratr jsou v dobrých rukách.“

Они будут жить в семьях. О них будут заботиться, их будут любить.

Котёнок мяукнул.

– А ты, значит, останешься здесь. Это теперь твой дом. Пойдём, покажу тебе другие комнаты. Ты ещё маленький, но скоро вырастешь. Сейчас тебе страшно, но не бойся. Здесь тебя никто не обидит. Знаешь, я так рад, что ты остался! Всё боялся, что тебя заберут. Но ты, не отрываясь, смотрел на люстру. Вот этот свет называется люстра. Здесь их много. Они большие. По мне, так слишком. А вот эта лампочка всё время перегорает. Одна-единственная. Поэтому мигает. Ты на неё и смотришь. Но подрастёшь и будешь смотреть на картины. Вот. Видишь, они на стенах висят.

Котёнок даже дышать перестал. Он увидел много людей, но других. Они не ходили, а будто замерзли. Он увидел яркие пятна удивительной красоты. И от волнения и обилия впечатлений уснул почти сразу.

Утром он опять проснулся в своей корзине рядом с мамой. Над ним стоял человек. Впервые котёнок увидел человека сразу после пробуждения, а не когда наступает время спать.

– Ну, и как мы тебя назовём? – человек взял котёнка на руки и начал

Budou žít v rodinách. Budou se o ně starat a budou je mít rádi.“

Koťátko mňouklo.

„To znamená, že ty tady zůstaneš. Toto je teď tvůj domov. Pojd', ukážu ti ostatní místnosti. Jsi ještě moc malinký, ale brzy vyrosteš. Teď je ti hrozně, ale neboj se, tady ti nikdo neublíží. Víš, já jsem tak rád, že jsi zůstal! Neustále jsem se bál, že si tě vezmou, ale ty ses díval na lustr a neodtrhl jsi od něj oči. Tady toto světlo se nazývá lustr. Je jich tady mnoho a jsou velké. Podle mě asi až moc. A tady tato žárovka se neustále propaluje. Jedna jediná. Proto bliká a ty se na ni díváš. Však vyrosteš a budeš se dívat na obrazy. Tady jsou. Vidíš. Visí na stěnách.“

Koťátko dokonce přestalo i dýchat. Uvidělo hodně lidí, cizích lidí. Stáli, jakoby zamrzli. Spatřilo zářivé skvrny obdivuhodné krásy. Z rozrušení a množství zážitků skoro hned usnulo.

Ráno se opět probudilo ve svém košíku vedle maminky a nad ním stál člověk. Poprvé koťátko uvidělo člověka hned po probuzení a ne ve chvíli, kdy je čas jít spát.

„No, a jak tě pojmenujeme?“ vzal člověk koťátko do náruče a začal

чесать ему живот, что было ещё приятнее, чем чесание за ушком, – мне нравится Тихон. Тиша. Как тебе? Тихон Борисович. Почему Борисович? Борисович – это отчество. Твоего папу зовут Барсик, то есть Борис. А твою маму зовут Мона. Её назвали в честь Моны Лизы со знаменитой картины. У твоей мамы удивительная улыбка. Загадочная и прекрасная. Ты вырастешь и всё узнаешь про картины. Потому что ты, Тихон Борисович, продолжишь династию музейных котов. Станешь таким же смелым и ловким, как твой отец, и таким же добрым и мудрым, как твоя мама. Скоро, совсем скоро, я не смогу брать тебя на руки – ты повзрослеешь, но заходи ко мне в кабинет в любое время. Я буду очень рад.

Как и обещал человек, Тихон очень быстро вырослел. И скоро понял, что его дом – музей. За целый день невозможно побывать во всех комнатах, даже если бежать очень быстро. А ведь ещё есть подвал, чердак и много комнат, двери в которые всегда закрыты. Тихону очень нравился его дом – на всех стенах висели большие картины, каждую из которых можно было разглядывать часами. В музейных залах всегда было много людей. Они приходили смотреть на картины.

ho drbat na bříšku. To bylo ještě příjemnější, než škrábání za ouškem. „Mně se líbí Tichon. Tíša. A jak tobě? Tichon Borisovič. Proč Borisovič? Borisovič je jméno po otci. Tvůj táta se jmenuje Barsik, to znamená Boris. A tvoje maminka se jmenuje Mona. Pojmenovali ji na počest Mony Lisy ze slavného obrazu. Tvoje maminka má neobyčejný úsměv, tajemný a překrásný. Vyrosteš a o obrazech se dozvíš všechno, protože ty, Tichone Borisoviči, budeš pokračovat v dynastii muzejních kocourů. Staneš se stejně odvážným a obratným jako tvůj otec a stejně laskavým a moudrým jako tvoje máma. Brzy, v nejbližší době, povyrosteš a já nebudu schopen vzít tě do náruče, ale přijď za mnou kdykoli do pracovny. Budu hrozně rád.“

Jak člověk slíbil, tak Tichon velmi rychle rostl a brzy pochopil, že jeho domovem je muzeum. Za celý den není možné navštívit všechny místnosti, ani kdyby se běželo velmi rychle. Ale vždyť je tu ještě sklep, půda a mnoho komnat, do kterých jsou vždy dveře zavřené. Tichonovi se velmi líbil jeho dům, na všech stěnách visely velké obrazy a každý z nich si bylo možné prohlížet hodiny. V muzejních sálech vždy bylo mnoho lidí. Přicházeli se dívat na obrazy.

Тихон сначала пугался, когда слышал звук шагов, стоявший в ушах нескончаемым гулом, но потом привык. Только одного никак не мог понять – почему люди смотрят на картины, но не замечают удивительных люстр, которые висят над их головами. Почему не замечают окон, тоже огромных, с широкими подоконниками и тяжёлыми портьерами, за которыми так удобно прятаться.

Тихон сидел там, на подоконнике за портьерой, и удивлялся, как люди не видят то, что видит он, – красивый двор, цветы, деревья, птиц, которые несколько не хуже тех, что нарисованы на картинах, а даже лучше. А когда солнце бьёт в окно, то происходит настоящее чудо – становится так тепло, точно под боком у мамы.

Иногда кто-нибудь из людей открывал окно и отодвигал тяжёлые портьеры, тогда подвески хрустальной люстры начинали танцевать. По полу прыгали солнечные зайчики, и было очень весело их ловить. Тихону всегда удавалось поймать зайчика. Постепенно он стал понимать, что есть люди маленькие – дети и люди большие – взрослые. И люди маленькие похожи на него, котёнка. Они видели то, что не видели люди

Tichon se nejdříve lekal, když slyšel zvuk kroků, který zněl v jeho uších jako ustavičný hluk, ale později si zvykl. Jen jedno ani v nejmenším nemohl pochopit. Proč lidé hledí na obrazy a nevšímají si neobyčejných lustrů, které visí nad jejich hlavami. Proč nepozorují také ohromná okna s širokými parapety a těžkými závěsy, za kterými je možné se tak pohodlně schovávat.

Tichon seděl na parapetu za závěsem a divil se, jak to, že lidé nevidí to, co vidí on. Krásné nádvoří, květiny, stromy, ptáky, kteří vůbec nejsou horší než ti, kteří jsou namalováni na obrazech. Jsou dokonce lepší. Když slunce svítí do okna, tak se děje skutečné kouzlo. Začne být přesně stejné teplo jako v blízkosti maminky.

Někdy někteří lidé otevírali okno a odtahovali těžké závěsy. Pak ověsy křišťálových lustrů začínaly tancovat. Po podlaze poskakovala prasátka a byla velká radost je lovit. Tichonovi se vždycky dařilo prasátko chytit. Postupně začínal chápat, že malí lidé jsou děti a velcí lidé jsou dospělí. Malincí lidé jsou podobní jemu, koťátku. Viděli to, co neviděli velcí lidé,

большие, – солнечных зайчиков, птиц за окном, сверкающую дорожку, льющуюся из окна. Дети не всегда смотрели на картины, хотя взрослые и пытались привлечь их внимание. Зато они замечали Тихона и кричали:

– Котёнок!

Но большие люди не видели спрятавшегося котёнка.

– Откуда в музее кошки? – удивлялись взрослые.

Тихон слушал разговоры и начинал понимать, о чём говорят люди. Он хотел сказать об этом человеку, который каждый вечер приходил, брал его на руки и уносил в свою комнату, где всегда находилось что-нибудь вкусное. Но когда Тихон мяукал, человек не понимал и принимался чесать ему животик или за ушком. А ему хотелось спросить про людей, больших и маленьких, и особенно про звуки, которые слышатся по ночам. Странные, пугающие ...

Тихон часто думал о том, почему его сёстры и брат уехали, а он остался. И почему человек всё время повторял, что «он продолжит династию». Тихон ещё не знал таких сложных слов. И был рад, что остался здесь с мамой.

Папа появлялся редко. Он всегда был на службе. Очень важной и ответственной. Мама однажды

прасátka, ptáky za oknem, zářivou cestičku, která se line z okna. Děti se ne vždy dívaly na obrazy, i když se dospělí snažili vzbudit jejich pozornost. Zato si všímaly Tichona a křičely.

„Kotě!“

Ale velcí lidé neviděli schované koťátko.

„Kde by se v muzeu vzaly kočky?“ podívali se dospělí.

Tichon poslouchal rozhovory a začínal chápat, o čem si lidé povídají. Chtěl říct o tom člověku, který každý večer přicházel, bral ho do náruče a odnášel ho do svého pokoje, kde bylo vždy něco dobrého na zub. Ale když Tichon mňoukal, člověk nechápal a začal mu drbat břicho nebo za ouškem. Ale on se chtěl zeptat na velké a malé lidi a obzvlášť na zvuky, které se v noci ozývají. Podivné a strašidelné...

Tichon často přemýšlel o tom, proč jeho sestřičky a bráška odjeli a on zůstal a proč člověk neustále opakoval, že „on pokračuje v dynastii.“ Tichon ještě neznal tak složitá slova, ale byl rád, že tady zůstal s maminkou.

Táta se objevoval zřídka. Vždycky byl ve službě, velmi důležité a zodpovědné. Máma jednou

сказала, что «папа охраняет картины от мышей», но Тихон ничего не понял. Кто такие мыши – неизвестно. Почему нужно охранять картины от этих мышей – тоже. Мама говорила, что он пока ещё маленький и когда подрастёт, то всё поймет.

řekla, že „táta chrání obrazy před myšmi“, ale Tichon nic nepochopil. Nevěděl, co jsou ty myši zač a proč je nutné také střežit obrazy před těmito myškami. Maminka říkala, že je zatím ještě moc malinký, ale když vyrostete, pak všechno pochopí.

2. 1. 2 Druhá kapitola

Тихон подрос, стал ходить в школу, где преподавала и его мама. Здесь учились все котята, но только самые умные и смелые потом, когда вырастут, станут «защитниками», то есть будут охранять картины и не позволять мышам испортить полотна художников. Конечно, Тихон мечтал стать одним из них, как в своё время стал его отец. А сейчас Борис уже «главный защитник».

Мама вела в школе уроки истории искусств. Рассказывала котятам о картинах и художниках – как они жили, из чего делались когда-то холсты и краски, почему мыши грызут одни рамы и даже не обращают внимания на другие. Котята очень любили Мону, маму Тихона.

Ему мамины уроки тоже очень нравились, но стать он хотел как папа, все вокруг об этом говорили.

– А можно быть как ты и как папа? Вместе? – спросил однажды Тихон у мамы.

– Не знаю, – улыбнулась мама.

– Я обязательно должен быть или сильным, или добрым?

– Сила предполагает доброту.

– Я должен драться, если не хочу?

– Твой отец считает, что долг – прежде всего.

Tichon vyrostl a začal chodit do školy, kde vyučovala i jeho máma. Tady se učila všechna koťata, ale jen ta nejchytřejší a nejodvážnější se potom, když vyrostou, stanou „ochránci“. Budou totiž chránit obrazy a nedovolí myším zničit plátna umělců. Tichon se určitě toužil stát jedním z nich, jako se stal ve své době jeho táta. Teď je už Boris „hlavním ochráncem“

Maminka vyučovala ve škole hodiny historie umění. Vyprávěla koťatům o obrazech a o umělcích, jak žili, z čeho kdysi dávno dělali plátna a barvy, proč myši hryzají pouze rámy a proč vůbec nevěnují pozornost ostatnímu. Koťata měla velmi ráda Tichonovu mámu, Monu.

Máminy hodiny se mu také velmi líbily, ale chtěl být jako táta. Všichni okolo o tom hovořili.

„A je možné být stejný jako ty a jako táta dohromady?“ zeptal se Tichon jednou maminky.

„Nevím“ pousmála se maminka.

„Mám se stát silným nebo laskavým?“

„Síla vyžaduje laskavost.“

„Musím bojovat, když nechci?“

„Tvůj otec si myslí, že povinnost je přednější.“

– А ты?

– Я думаю, что сердце тебе подскажет.

Тихон не понимал, как ему быть. Его отец был строгим, сильным котом, которому когда-то в сражении мыши повредили ухо. От их же зубов под его глазом пролегал глубокий шрам. Все считали Бориса настоящим героем. И ждали того же от Тихона. Чтобы он тоже когда-нибудь стал героем. Мама же, напротив, была ласковой и нежной и считалась самой красивой кошкой в музее. Её доброты хватало на всех – на котят-малышей и котят-подростков.

– Смотрите не на рамы, а на картины, – не уставала повторять она ученикам, – в них главная ценность. Настоящим шедеврам не нужны дорогие рамы.

Тихон же, став подростком, начал усиленно заниматься охранным делом... Он бегал, прыгал, преодолевал препятствия. Учился бесшумно проникать в залы, тенью обходить территорию. Вечером доползал до своей комнаты и падал на подстилку, едва шевеля лапами от усталости. Из-за тренировок ему пришлось пропускать занятия по истории искусств.

От Тихона ждали высших оценок, ведь он – сын «главного защитника».

„А ты?“

„Já si myslím, že srdce ti napoví.“

Tichon nechápal, jaký má být. Jeho otec byl přísný a silný kocour, kterému kdysi dávno v zápase myši poranily ucho. Od jejich zubů se pod jeho okem táhla hluboká jizva. Všichni považovali Borise za skutečného hrdinu a čekali to samé od Tichona, aby se také někdy stal hrdinou. Maminka byla naopak laskavá a něžná a pokládali ji za nejkrásnější kočku v muzeu. Její laskavost pociťovala všechna malá koťata i koťata pubertáci.

„Nedívejte se na rámy, ale na obrazy,“ neunavovalo ji opakovat žákům, „v nich je hlavní cennost. Současná mistrovská díla nemusí mít drahé rámy.“

Tichon, který se stal pubertákem, se začal intenzivně zajímat o ochranu děl... Běhal, skákal a překonával překážky. Učil se tiše pronikat do sálů a po svém území se pohyboval jako stín. Večer se plazil do svého pokoje, padal do pelíšku a jen stěží od únavy hýbal tlapkami. Kvůli tréninkům musel vynechávat hodiny historie umění.

Od Tichona čekali vyšší hodnocení. Vždyť on je syn „hlavního ochránce“.

Командовал молодыми курсантами полковник Гранд – старый кот, хромо́й на правую переднюю лапу. Полковник Гранд любил рассказывать историю о том, как он получил ранение в бою. Они сражались бок о бок с Борисом, «главным защитником», – противостояли целой армии мышей, но победили. Тогда-то «главный защитник» получил свои ранения, а полковник Гранд едва не лишился лапы.

– Быстрее, ещё быстрее, плохо, никуда не годится! – кричал на Тихона полковник.

Тихон готов был расплакаться от усталости. Он уже стал подростком. А у подростков голова не успевает сообщать, что делать с лапами, которые растут не по дням, а по часам. Тихон пытался перепрыгнуть препятствие, но вдруг наткнулся на стену. Слишком громко топал. Врезался в экспонаты на полном ходу и едва их не сносил. Он не понимал, что с ним происходит.

– Ещё два прохода по препятствию! – кричал Тихону полковник Гранд.

И тот бежал, полз, перепрыгивал из последних сил, уже ничего не чувствуя.

– Слабак! Твой отец – герой! Ещё раз! Двадцать секунд на то,

Mladým účastníkům kurzu velel plukovník Grand, starý kocour, který je chromý na pravou přední tlapu. Plukovník Grand rád vyprávěl historku o tom, jak v boji přišel ke zranění. Bojoval bok po boku Borise, „hlavního ochránce“. Čelili celé armádě myši, ale zvítězili. Tehdy „hlavní ochránce“ si přivodil své zranění, ale plukovník Grand jen tak tak nepřišel o tlapu.

„Rychleji, ještě rychleji, špatně, k ničemu se nehodíš!“ křičel na Tichona plukovník.

Tichon se málem rozběhl únavou. Stal se z něho puberták. Ale u pubertáků hlava nestíhá vnímat, co dělat s tlapkami, které nerostou po dnech, ale po hodinách. Tichon se snažil přeskočit překážku a najednou narazil do stěny. Dupal až moc nahlas. Vrazil do exponátů v plné rychlosti a jen stěží je nezbořil. Nechápal, co se s ním děje.

„Ještě překonání dvou překážek!“ křičel na Tichona plukovník Grand.

A Tichon běžel, plazil se, přeskakoval z posledních sil a nic už necítil.

„Slaboch! Tvůj otec je hrdina! Ještě jednou! Dvacet sekund na to

чтобы оббежать зал! – полковник
Гранд не унимался.

– Не могу, – Тихон едва
дышал.

– Можешь! Нельзя сдаваться! –
настаивал полковник.

oběhnout sál!“ plukovník Grand
nepřestával křičet

„Nemůžu,“ Tichon sotva dýchal.

„Můžeš! Nelze se vzdávat!“ trval
na svém plukovník.

2. 1. 3 Třetí kapitola

Тихон мечтал охранять картины от мышей и очень старался быть самым лучшим учеником в классе, чтобы его родителям не было за него стыдно, чтобы могли им гордиться. Но всё чаще задумывался о том, что будет, если он не сможет стать таким же, как его отец. Если у него не получится? Иногда Борис приходил на занятия и наблюдал за тренировками, после чего частенько фыркал и молча уходил. Тогда полковник Гранд добавлял Тихону нагрузку, давал «домашнее задание», а тот сбегал в своё укрытие, за портьеру в большом зале, и прятался там, разглядывая птиц, лужи, траву, деревья. Им, музейным котам, было запрещено выходить за территорию музея. «За периметр», как выражался полковник Гранд. А Тихону очень хотелось оказаться на улице, понюхать траву, поваляться в ней, поговорить с птицами и встать всеми четырьмя лапами в большущую лужу. За портьерой его всегда находила мама. Она садилась рядом на подоконник и молча смотрела в окно.

– Я хочу туда, - признался как-то Тихон.

– Это нормально. Ты вырастешь. Тебе становится тесно в музейных стенах, – ответила мама, – но ты же знаешь правила. Нам нельзя на улицу.

Tichon toužil chránit obrazy před myšmi a velmi se snažil být nejlepší žák ve třídě, aby se jeho rodiče za něho nemuseli stydět a aby se mohli jím chlubit. Ale čím dál častěji přemýšlel o tom, co bude, když se nebude moct stát stejným jako jeho otec. Co když se mu to nepodaří? Občas Boris přicházel na vyučování a pozoroval tréninky, potom většinou prskal a mlčky odcházel. V tom případě plukovník Grand zvýšil Tichonovi zátěž, dával mu „domácí úkoly“ a ten běhal do své skrýše za závěs ve velkém sálu a schovával se tam, prohlížel si ptáky, louže, travu a stromy. Jím, muzejním kocourům, bylo zakázáno vycházet za areál muzea. „Za perimetr“, jak se vyjadřoval plukovník Grand. Ale Tichon by se velmi rád ocitl venku, přičichnout si k trávě, poválet se v ní, popovídat si s ptáky a stoupnout si všemi čtyřmi tlapkami do velké louže. Za závěsem ho vždycky nacházela maminka. Sedla si vedle na parapet a mlčky se dívala z okna.

„Já chci tam,“ přiznal se jednou Tichon.

„To je normální. Dospíváš. Začíná ti být v muzejních zdech těsno,“ odpověděla mu maminka, „ale ty přece znáš pravidla. My nesmíme ven.“

– Кто только придумал эти дурацкие правила? – огрызнулся Тихон.

– У каждого своя судьба и своё предназначение, – вздохнула мама.

– Кто решает, у кого какое предназначение? Разве это не случайность? Меня могли забрать, как забрали моих братьев и сестёр! – возмутился Тихон.

– Но не забрали же. Ты остался, – ласково сказала мама.

– А почему? Я был настолько странным, что никому не понравился? Ты же видишь, что я не могу! Не могу быть как отец! Я не такой сильный, как он. Почему от меня все чего-то ждут? Почему я не могу просто жить? Как другие коты и кошки?

Тихон вдруг чихнул, потому что во рту стало горько. Он хотел пить и задышался. Он чихал и никак не мог остановиться. Мама его обняла и начала целовать за ухом, как в детстве.

– Ты самый лучший котёнок на свете. И я бы не пережила, если бы тебя забрали в человеческую семью. Ну как бы я осталась без тебя? И папа? Он тебя очень любит, просто не умеет об этом говорить. Не умеет выражать эмоции, – мурлыкала мама.

– Что со мной? Почему мне плохо? – спросил Тихон.

– У людей это называется слёзы. Ты плачешь. Это нормально. Ты

„Kdo jen vymyslel ta hloupá pravidla?“ zavrčel Tichon.

„Každý má svůj osud a své předurčení,“ vzdychla máma.

„Kdo řeší, kdo má jaké předurčení? Copak to není náhoda? Mě si mohli vzít stejně, jako si vzali mé bratry a sestry!“ pobouřil se Tichon.

„Ale nevzali. Ty jsi zůstal“ vlídně řekla máma.

„Ale proč? Byl jsem tak zvláštní, že jsem se nikomu nezalíbil? Vždyť ty vidíš, že nemohu! Nejsem schopen být jako otec! Nejsem tak silný, jako on. Proč ode mě všichni něco čekají? Proč nemohu prostě žít jako jiní kocouři a kočky?“

Tichon najednou kýchl, protože v tlamě začal mít hořko. Chtěl pít, ale dusil se. Kýchal a ani v nejmenším nemohl přestat. Máma ho objala a začala ho pusinkovat za uchem jako v dětství.

„Ty jsi nejlepší koťátko na světě a já bych nepřežila, kdyby si tě vzali do lidské rodiny. No a já bych zůstala bez tebe? A táta? On tě má hodně rád, ale zkrátka neumí o tom hovořit. Nedokáže vyjadřovat emoce,“ vrněla máma.

„Co je to se mnou? Proč je mi mizerně?“ zeptal se Tichon.

„U lidí se tomu říká slzy. Ty pláčeš. To je normální.“

взрослеешь, превращаешься из котёнка-подростка во взрослого кота. И не сердись на полковника Гранда. Он очень хороший, мудрый и добрый кот, – успокаивала мама.

– Что-то не верится, – мяукнул раздражённо Тихон.

– Что я твержу всем котяткам? – улыbnулась мама. – Не смотрите на рамы, смотрите на картину.

Так и у котов, и у людей. Не важно, как ты выглядишь, какие у тебя хвост, лапы, как громко ты шипишь, главное – что у тебя внутри.

– У меня внутри только злость, – признался Тихон.

– Нет. Ты устал, обижен, ты растёшь, не можешь справиться с лапами и настроением. Но у тебя добрая душа и ты способен чувствовать. Тебе это дано от рождения. Ты вырастешь, станешь сильным, твои лапы окрепнут, но постарайся остаться ребёнком в душе. Не растеряй свою искренность, страсть и любопытство.

– Любопытство? – удивился Тихон. – Разве это ценное качество? Только маленькие котята любопытны.

– И этим они прекрасны. Им хочется познавать мир. Они не устают попадать в неприятности. Ты, кстати, был очень любопытным котёнком. Не все котята находят себе тайное место за страшной тяжёлой портьерой на

Dospíváš, měníš se z koťátka pubertáka na dospělého kocoura. Nezlob se na plukovníka Grandu. Je velmi přátelský, moudrý a hodný kocour,“ uklidňovala ho máma.

„To se mi nějak nezdá,“ mňoukl podrážděně Tichon.

„Co opakuji všem koťatům? usmála se máma. „Nedívejte se na rámy, hleďte na obrazy.

Tak je to i u kocourů, i u lidí. Není důležité, jak vypadáš, jaký máš ocas, tlapky, jak nahlas vrčíš, hlavní je, co máš uvnitř.“

„Uvnitř mám jen zlost,“ přiznal se Tichon.

„Ne. Ty jsi unaven, uražen, rosteš, ale neumíš si poradit s tlapkami a náladou. Ale ty máš laskavou duši a jsi schopen cítit. Máš to dané od narození. Vyrostíš, staneš se silným, tvoje tlapy zesílí, ale pokus se zůstat v duši dítětem. Neztrať svou upřímnost, nadšení a zvědavost.“

„Zvědavost?“ podivil se Tichon. „Copak to je důležitá vlastnost? Jen malá koťata jsou zvědavá.“

„A tím jsou překrásná. Chtějí poznávat svět. Neunaví je dostávat se do nepříjemností. Ty jsi byl mimochodem velmi zvědavé koťátko. Ne všechna koťata nachází své tajné místo za hrozným těžkým závěsem na

подоконнике, куда им запрещено залезать. И не все котята играют с люстрами. А как ты залез за батареею и не смог выбраться? Хорошо, что было лето и батареи не топили! А как ты разодрал целую пачку бумаги в кабинете директора? Я уж не вспоминаю о том, как ты пугал уборщицу, прячась в ведре.

– А ты была там? – спросил

Тихон.

– Где? – не поняла мама.

– Там. За окном. – Тихон показал лапой во двор.

– Была, – призналась мама.

– Ты была за окном?! – закричал

Тихон, – и никогда мне об этом не рассказывала?

– Я выбрала свою судьбу. Моя жизнь здесь, в музее.

– Ты хотя бы могла выбирать! А за меня вы выбрали! – закричал Тихон и снова начал чихать. На самом деле он плакал. Так плачут только маленькие дети или взрослые, когда им обидно. От обиды очень часто хочется плакать.

– Но тебя никто не держит, – спокойно заметила мама.

– Как это? – Тихон всё ещё хлюпал носом и пытался прикрыться лапой.

– Если закрыта дверь, есть окно. Оно открыто. Даже сейчас. Ты же можешь допрыгнуть до форточки? –

parapetu, kam mají zakázáno vylézat. A ne všechna koťata si hrají s lustry. Jak jsi vlezl za topení a nebyl jsi schopen vylézt?!

Dobře, že bylo léto a radiátory netopily! A jak jsi rozškubal celý balík papíru v ředitelně? A to nemluvím o tom, jak jsi děsil uklízečku, když jsi byl schovaný ve vědru.“

„А ты jsi tam byla?“ zeptal se

Tichon

„Kde?“ nepochopila máma.

„Tam, za oknem,“ Tichon ukázal tlapou na dvůr.

„Byla,“ přiznala se maminka.

„Ty jsi byla za oknem?!“ zakřičel

Tichon, „proč si mi o tom nikdy nevyprávěla?“

„Já jsem si vybrala svůj osud. Můj život je tady, v muzeu.“

„Ty sis mohla alespoň vybírat! Ale za mě jste vybrali vy!“ zakřičel Tichon a znovu začal kýchat. Ve skutečnosti plakal. Tak brečí jen malé děti nebo dospělí, když jsou mrzutí. Od mrzutosti se velmi často chce brečet.

„Ale tebe nikdo nedrží,“ klidně poznamenala máma.

„Jak to?“ Tichon stále ještě popotahoval a snažil se zakrýt tlapou.

„Když jsou zavřené dveře, je tu okno. Je otevřené. Dokonce i teď. Můžeš vyskočit do malého okénka až tam nahoře?“

мама подняла лапу вверх. Форточка действительно была открыта.

– Легко. Полковник Гранд считает, что я не умею бегать, но прыгаю вполне сносно. На «троечку», – хмыкнул Тихон.

– И ты же потом сможешь спрыгнуть с форточки на другую сторону подоконника? – мама разглядывала свои лапы и не смотрела на Тихона.

– Конечно. Легче лёгкого! – воскликнул тот.

– Тогда что тебя останавливает? – улыбнулась мама и грациозно спрыгнула с подоконника.

Тихон застыл в недоумении. Мама никогда с ним так не разговаривала. Ему и в голову не приходило, что выход находится буквально под его носом. Но почему он раньше его не замечал?

Тихон ждал, когда мама выйдет из зала. Она шла неспешно и легко. Тихон подумал, что даже полковник Гранд не умеет ходить так бесшумно. Котёнок уже примеривался, чтобы подпрыгнуть к открытой форточке, как вдруг мама обернулась:

– Кстати, бывают пути и короче, если умеешь их разглядеть, – заметила она с улыбкой.

– Что ты хочешь сказать? – не понял Тихон.

a máma zvedla tlapu nahoru. Malé okénko bylo opravdu otevřené.

„Lehce. Plukovník Grand je toho názoru, že neumím běhat, ale skáču naprosto obstojně. Na trojčičku,“ odfrkl Tichon.

„A potom dokážeš seskočit z malého okénka na druhou stranu parapetu?“ a máma si prohlížela svoje tlapy a nedívala se na Tichona.

„Samozřejmě. Lehce jako pírkó!“ vykřikl kocour.

„Tak co tě tady drží?“ usmála se maminka a s grácií seskočila z parapetu.

Tichon zůstal v rozpacích. Maminka s ním nikdy tak nemluvila. Nenapadlo ho, že východ se nachází přímo pod jeho nosem. Ale proč si ho dříve nevšiml?

Tichon čekal, až maminka vyjde ze sálu. Šla zvolna a lehce. Tichona napadlo, že ani plukovník Grand neumí chodit tak tiše. Kotě se už připravovalo, že vyskočí k otevřenému malému okénku, když vtom se máma otočila.

„Mimochodem, bývají i kratší cesty, když je dokážeš poznat“ poznamenala s úsměvem.

„Co chceš říct?“ nepochopil Tichon

– Просто толкни раму лапой.

Тихон толкнул раму, и та легко открылась.

– Почему ты сразу не сказала?! – воскликнул он.

– Ну, мужчины, а ты уже почти взрослый, никогда не ущут лёгких путей. Им всё время нужно что-то преодолеть, – рассмеялась мама.

„Prostě strč tlapou do rámu.“

Tichon šťouchl do rámu a okno se lehce otevřelo.

Proč jsi to neřekla hned?!“ vykřikl.

„No, muži, a ty jsi skoro už dospělý, nikdy nehledají lehké cesty. Musí neustále něco překonávat,“ rozesmála se máma.

2. 2 Pracovní listy

K dvoujazyčnému textu byly vypracovány pracovní listy s cílem zjistit, jak žáci z různých základních škol dokážou pracovat s textem, jak se dovedou v textu orientovat, a jaká je jejich znalost ruské mluvnice. Dalším důvodem tvorby pracovních listů bylo zhotovení výukového materiálu do výuky ruského jazyka zábavnou formou a zároveň přiblížit práci s originálním textem a překladem, tj. dvoujazyčným textem.

V rámci bakalářské práce jsem vytvořila 5 pracovních listů, kdy každý list je věnován trochu jinému tématu. První pracovní list je zaměřen na podstatná jména, druhý list se týká zájmen, následující list se věnuje přídavným jménům, předposlední list se orientuje na slovesa a poslední list pracuje s příslovci, předložkami a spojkami dohromady. Každý pracovní list se skládá z krátkého vypravování, které žáky upozorňuje na předešlý děj příběhu, pak následuje dvojjazyčný text z úryvku knihy a nakonec jsou vypracovány otázky vztahující se k textu. Jednotlivé otázky byly zpracovány tak, aby se žáci zaměřili na vyhledávání slov z textu, utváření různých spojení, určení správného pádu, vytvoření množného čísla či překlad vět. Každý pracovní list je doplněn hezkým obrázkem z knihy, který se váže právě k danému úryvku. Pracovní listy na sebe navazují, ale mohou se využívat i odděleně.

PRACOVNÍ LIST 1 (práce s textem)

V košíku se narodilo koťátko a ještě jeden jeho bratříček a dvě sestřičky. Když koťátko otevřelo oči, uvidělo mámu a sourozence, ale také světlo, které jako jediné blikalo.

- Надо лампочку поменять, - говорил человек. Котёнок не понимал, что это значит, но человек и его голос котёнку нравились. Каждый вечер человек брал котёнка на руки, очень приятно чесал за ушком и носил по огромному дому. Котёнок смотрел во все глаза, но быстро засыпал - так приятно человек чесал его за ушком. Утром котёнок просыпался уже в корзине, рядом с мамой и начинал ждать прихода человека. Он пытался выбраться из корзины, но у него никак не получалось перекинуть лапку через бортик. Да и мама всё время возвращала его на место, к себе, и снова принималась целовать.

„Je třeba vyměnit žárovku“ řekl člověk. Koťátko nechápalo, co to znamená, ale člověk a jeho hlas se kotěti líbil. Každý večer ho bral do náruče, velmi něžně ho drbal za ouškem a nosil ho po obrovském domě. Koťátko se pozorně rozhlíželo, ale rychle usínalo. Tak příjemně ho člověk šimral za ouškem. Ráno se kotě probouzelo už v košíku, vedle mámy a očekávalo příchod člověka. Pokoušelo se dostat z košíku, ale ani v nejmenším se mu nedařilo dát tlapku přes okraj. Také máma ho neustále vracela k sobě do pelíšku a znovu ho olizovala.

1. Vypiš z textu alespoň 2 ruská podstatná jména, která mají 3 slabiky.

2. Urči rod u slova котёнок a také u českého překladu slova kotěнок.

3. Najdi český překlad ke sloům лампочка, голос, корзина.

4. V jakém pádě je slovo лапку v předposlední větě úryvku.

5. Najdi v textu zdobnělinu ke slovu кот a ухо.

6. Utvoř od slova человек množné číslo.

PRACOVNÍ LIST 2 (práce s textem)

Koťátko zůstalo s maminkou v košíku samo, protože jeho sourozence si odnesli domů lidé. Člověk mu ukázal další místnosti, kde bylo hodně lidí a také obrazů.

- Ну, и как мы тебя назовём? – человек взял котёнка на руки и начал чесать ему живот, что было ещё приятнее, чем чесание за ушком, - мне нравится Тихон. Тиша. Как тебе? Тихон Борисович. Почему Борисович? Борисович – это отчество. Твоего папу зовут Барсик, то есть Борис. А твою маму зовут Мона. Её назвали в честь Моны Лизы со знаменитой картины. У твоей мамы удивительная улыбка. Загодочная и прекрасная. Ты вырастешь и всё узнаешь про картины. Потому что ты, Тихон Борисович, продолжишь династию музейных котов.

„No, a jak tě pojmenujeme?“ vzal člověk koťátko do náruče a začal ho drbat na bříšku. To bylo ještě příjemnější, než škrábání za ouškem. „Mně se líbí Tichon. Tíša. A jak tobě? Tichon Borisovič. Proč Borisovič? Borisovič je jméno po otci. Tvůj táta se jmenuje Barsik, to znamená Boris. A tvoje maminka se jmenuje Mona. Pojmenovali ji na počest Mony Lisy ze slavného obrazu. Tvoje maminka má neobyčejný úsměv, tajemný a překrásný. Vyrosteš a o obrazech se dozvíš všechno, protože ty, Tichone Borisoviči, budeš pokračovat v dynastii muzejních kocourů.

1. Vypiš 2 ruská zájmena, která jsou v textu v prvním pádě.

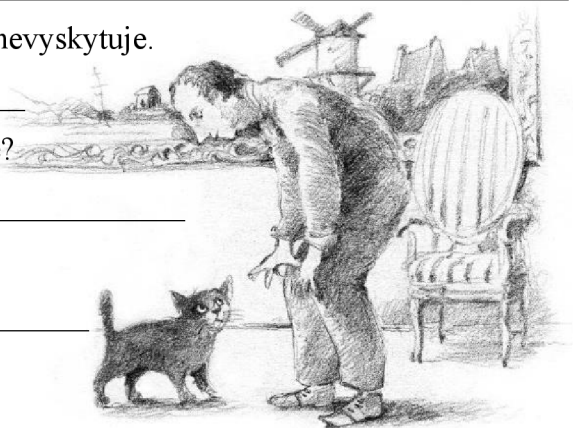
2. Zaměň zájmeno za podstatné jméno ve větě: Её назвали в честь Моны Лизы.

3. Zaměň podstatné jméno za zájmeno ve spojení: всё узнаешь про картины

4. Napiš ruské zájmeno, které se v ukázce nevyskytuje.

5. Přelož větu: Kdo vzal koťátko do náruče?

6. Převeď do množného čísla: Как тебе?

PRACOVNÍ LIST 3 (práce s textem)

Tichon zjistil, že jeho domov je muzeum. Rád pozoroval lidi v muzejních sálech, kteří se ale dívali jen na obrazy a nevšíмали si lustrů, oken a ani jeho. Večer vždy chodil za člověkem, který měl pro něj vlídné slovo, pohlázení a něco dobrého na zub.

Тихон не понимал, как ему быть. Его отец был строгим, сильным котом, которому когда-то в сражении мыши повредили ухо. От их же зубов под его глазом пролегал глубокий шрам. Все считали Бориса настоящим героем. И ждали того же от Тихона. Чтобы он тоже когда-нибудь стал героем. Мама же, напротив, была ласковой и нежной и считалась самой красивой кошкой в музее. Её доброты хватало на всех – на котят-малышей и котят-подростков.

Tichon nechápal, jaký má být. Jeho otec byl přísný a silný kocour, kterému kdysi dávno v zápase myši poranily ucho. Od jejich zubů se pod jeho okem táhla hluboká jizva. Všichni považovali Borise za skutečného hrdinu a čekali to samé od Tichona, aby se také někdy stal hrdinou. Maminka byla naopak laskavá a něžná a pokládali ji za nejkrásnější kočku v muzeu. Její laskavost dopadala na všechny, na malá koťata i na koťata pubertáky.

1. Jaké slovo nepatří do řady: neжная, красивая, глубокая, ласковая?

2. Přelož do ruštiny nejsilnější kocour (inspiruj se slovním spojením самой красивой).

3. Napiš ruské přídavné jméno, které je odvozeno od slova síla.

4. Napiš ke slovu глубокий protikladné slovo.

5. V jakém pádu je slovo строгим?

6. Přelož slovní spojení: ласковый a милый отец.

PRACOVNÍ LIST 4 (práce s textem)

Z Tichona se stal puberták, ale stále trénoval a trénoval, až únavou nemohl hýbat tlapkami. Stále však toužil chránit obrazy před myšmi, ale taky se rád schovával za závěs ve velkém sále, odtud si prohlížel svět venku.

А Тихону очень хотелось оказаться на улице, понюхать траву, поваляться в ней, поговорить с птицами и встать всеми четырьмя лапами в большую лужу. За портьерой его всегда находила мама. Она садилась рядом на подоконник и молча смотрела в окно.

– Я хочу туда, - признался как-то Тихон.

– Это нормально. Ты вырастешь. Тебе становится тесно в музейных стенах, – ответила мама, – но ты же знаешь правила. Нам нельзя на улицу.

Ale Tichon se moc chtěl ocitnout venku, přičichnout si k trávě, poválet se v ní, popovídat si s ptáky a stoupnout si všemi čtyřmi tlapkami do velké louže. Za závěsem ho vždycky nacházela maminka. Sedla si vedle na parapet a mlčky se dívala z okna.

„Já chci tam,“ přiznal se jednou Tichon.

„To je normální. Dospíváš. Začíná ti být v muzejních zdech těsno,“ odpověděla mu maminka, „ale ty přece znáš pravidla. My nesmíme ven.“

1. Vyjádři slovní spojení она садилась в мужském rodě.

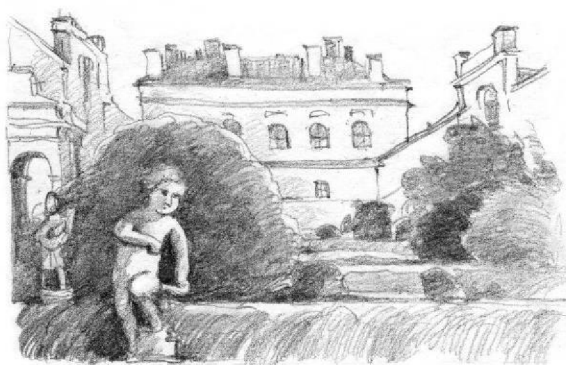
2. Utvoř k dokonavému slovesu поговорить nedokonavé (прочитать → читать).

3. Převeď slovní spojení но ты же знаешь правила do minulého času.

4. Napiš slovo смотреть v rozkazovacím způsobu (говорить → говори!).

5. Vypiš alespoň 2 zvrtná slovesa.

6. Slovní spojení я хочу dej do záporu.

PRACOVNÍ LIST 5 (práce s textem)

Tichon byl smutný, protože stále nepoznal svět za oknem. Maminka mu vysvětlila, že i on tento svět může navštívit, i když jsou dveře zavřené. Napověděla mu, že malé okénko je otevřené.

– Тогда что тебя
останавливает? – улыбнулась мама и
грациозно спрыгнула с подоконника.

Тихон застыл в недоумении.
Мама никогда с ним так не
разговаривала. Ему и в голову не
приходило, что выход находится
буквально под его носом. Но почему
он раньше его не замечал?

Тихон ждал, когда мама
выйдет из зала. Она шла неспешно и
легко. Тихон подумал, что даже
полковник Гранд не умеет ходить так
бесшумно.

„Tak co tě tady drží?“ usmála se
maminka a s grácií seskočila z parapetu.

Tichon zůstal v rozpacích.
Maminka s ním nikdy tak nemluvila.
Nenapadlo ho, že východ se nachází
přímo pod jeho nosem. Ale proč si ho
dříve nevšiml?

Tichon čekal, až maminka vyjde
ze sálu. Šla zvolna a lehce. Tichona
napadlo, že ani plukovník Grand neumí
chodit tak tiše.

1. Najdi v ruském textu synonymum ke slovu тихо.

2. Přelož větu: Tichon seskočil z okna.

3. Vytvoř 2. stupeň od slova легко (быстро → более быстро).

4. Vypiš z ruského úryvku 3 předložky.

5. Napiš ke slovu неспешно protikladné slovo.

6. Vyhledej překlad k spojce что.

2. 3 Vyhodnocení pracovních listů

Z důvodů časové náročnosti vyučovacích hodin z ruského jazyka na základních školách vyplnili žáci pouze 3 pracovní listy, které se týkaly podstatných jmen, zájmen a přídavných jmen a jsou označeny jako pracovní listy č. 1, č. 2 a č. 3. Žáci je vyplňovali na 4 základních školách, a to v ZŠ Nerudova a ZŠ a MŠ Emy Destinové v Českých Budějovicích, následně v ZŠ a MŠ v Táboře, nám. Mikuláše z Husi a také v ZŠ Zlatá stezka v Prachaticích. Žáci vypracovávali pracovní listy samostatně bez pomoci paní učitelek.

S těmito pracovními listy pracovali žáci základních škol, kteří se učí ruský jazyk. Podle toho jak dlouho se žáci učí tento jazyk, byly pracovní listy rozděleny do tří tabulek. Tabulka č. 1 obsahuje údaje žáků, kteří se učí druhým rokem, v tabulce č. 2 jsou data žáků, kteří se věnují jazyku třetím rokem a do tabulky č. 3 jsou zaznamenány výsledky žáků, kteří se učí ruský jazyk čtvrtým rokem. Každý žák má přiřazené číslo, pod kterým je veden ve všech třech pracovních listech. Otázky jsou vždy označeny č. 1, č. 2, č. 3, č. 4, č. 5 a č. 6 a pod nimi je vyznačeno hodnocení odpovědí jednotlivých žáků. Odpovědi jsou pro přehlednost tabulky vyjádřeny graficky. V tabulce jsou použity znaky, tj. správná odpověď = ✓, nesprávná odpověď = x a nevyplněno = —, nepřítomen v hodině = N, žák se SPU = *. Za každou správnou, nesprávnou, nebo nevyplněnou odpověď, je v tabulce jeden znak. V otázkách, kde měli žáci vyplňovat například tři různá slova, je za každé slovo v tabulce zapsán jeden znak. Všechny vypracované tabulky s vyhodnocením pracovních listů jsou zařazeny v přílohách.

PRACOVNÍ LIST Č. 1

Tabulka č. 1 zaznamenává výsledky z pracovního listu č. 1, a to žáků, kteří se učí ruský jazyk druhým rokem. Těchto žáků bylo 28, z toho byli dva se speciálními poruchami učení (SPU). Celkem bylo hodnoceno 308 odpovědí (100 %), z toho bylo 230 odpovědí správných (74,68 %), 43 odpovědí bylo nesprávných (13,96 %) a dokonce 35 úkolů, resp. otázek zůstalo nezodpovězeno (11,36 %). Podle tabulky lze poznat, že nejlepší výsledky byly u otázky č. 3, kde měli studenti najít český překlad ke třem ruským slovům. Z 84 odpovědí bylo 69 správně (82,15 %). Největším problémem pro žáky byla otázka číslo 6, kde měli vytvořit od slova человек množné číslo. Z 28 odpovědí bylo pouze 13 správně a 14 odpovědí bylo nesprávně (50,00 %).

Tabulka číslo 2 obsahuje výsledky z pracovního listu č. 1, a to výsledky žáků, kteří se věnují ruskému jazyku již třetím rokem. Celkový počet žáků byl 44, z toho 5

žáků se SPU a 4 žáci pracovní list nevyplňovali, protože nebyli přítomni ve škole. Celkem bylo hodnoceno 440 odpovědí (100%), z toho bylo 303 odpovědí správných (68,86 %), 79 odpovědí nesprávných (17,96 %) a 58 úkolů, resp. otázek zůstalo nezodpovězeno (13,18 %). Zajímavým údajem v této tabulce jsou výsledky žáků s podpůrnými prostředky, protože dva žáci měli správně 9 odpovědí z 11 a jeden žák měl dokonce všechny odpovědi správně. Nejlepší výsledky dle tabulky jsou vidět u otázky č. 3, kde žáci měli najít český překlad ke třem ruským slovíčkům. Ze 120 odpovědí bylo 98 odpovědí správně (81,67 %). Nejhorší výsledky lze spatřit opět u otázky č. 6, kde měli žáci vytvořit od slova человек množné číslo. Ze 40 odpovědí bylo 14 odpovědí správně, ale 24 odpovědí bylo nesprávně (60 %).

Tabulka č. 3 obsahuje zpracované výsledky z pracovního listu č. 1, a to žáků, kteří se učí ruský jazyk již čtvrtým rokem. Žáků bylo 11 a ani jeden žák neměl SPU. Celkem bylo hodnoceno 121 odpovědí (100 %), z toho bylo 98 odpovědí správných (81,00 %), 13 odpovědí nesprávných (10,74 %) a 10 úkolů, resp. otázek zůstalo nezodpovězeno (8,26 %). Nejlepší výsledky dle tabulky jsou u otázky č. 1, kdy měli žáci z textu vypsát alespoň 2 ruská podstatná jména, která mají 3 slabiky. Zde je úspěšnost 100 %, protože všech 11 žáků odpovědělo správně. Nejhorší výsledky byly zaznamenány u otázky č. 6, kdy měli žáci utvořit množné číslo od slova человек. Z 11 žáků odpověděli správně pouze 2 a 9 jich odpovědělo nesprávně, což je 81,82 %.

I když se všichni žáci neučí ruský jazyk stejně dlouho, je vidět, že obecně nejlepší výsledky měli žáci v otázce č. 3, kdy měli pouze z textu vyhledat překlad. Největším problémem žákům dělala otázka č. 6, kdy po nich bylo požadováno napsat množné číslo od slova человек. Protože žákům tato otázka činila velké problémy, bylo by dobré věnovat trochu větší pozornost ruským podstatným jménům, jejichž tvary množného čísla mají nepravidelné tvoření.

PRACOVNÍ LIST Č. 2

Tabulka č. 4 zaznamenává výsledky z pracovního listu č. 2, a to žáků, kteří se učí ruský jazyk druhým rokem. Těchto žáků bylo 28 a dva byli se speciálními poruchami učení (SPU). Jeden žák nevyplnil pracovní list, protože nebyl přítomen ve škole. Celkem bylo hodnoceno 182 odpovědí, z toho bylo 80 odpovědí správných (43,96 %), 52 odpovědí bylo nesprávných (28,57 %) a dokonce 50 úkolů resp. otázek zůstalo nezodpovězeno (27,47 %). Podle tabulky lze poznat, že nejlepší výsledky byly u otázky č. 5, kde měli žáci za úkol přeložit větu. Ze 26 odpovědí bylo 19 správně (73,08 %). Největším problémem pro žáky byla otázka číslo 6, v níž jejich úkolem bylo převést

větu Как тебе? do množného čísla. Z 26 odpovědí bylo pouze 7 správně a 14 odpovědí bylo nesprávně (53,85 %).

Tabulka číslo 5 obsahuje výsledky z pracovního listu č. 2, a to žáků, kteří studují ruský jazyk již třetím rokem. Celkový počet žáků byl 44, z toho 5 žáků se SPU a 9 žáků pracovní list nevyplňovalo, protože tito žáci nebyli přítomni ve škole. Celkem bylo hodnoceno 245 odpovědí (100%), z toho bylo 109 odpovědí správných (44,5 %), 96 odpovědí nesprávných (39,18 %) a 40 úkolů resp. otázek zůstalo nezodpovězeno (16,32 %). Zajímavými údaji v této tabulce jsou výsledky dvou žáků se SPU, kteří měli všechny odpovědi správně. Podle tabulky jsou nejlepší výsledky u otázky č. 5, kde měli za úkol přeložit větu. Z 35 odpovědí bylo 26 odpovědí správných (74,28 %). Nejhorší výsledky byly zaznamenány u otázky č. 1, kde žáci měli vypsát 2 ruská zájmena, která jsou v textu použita v prvním pádě. Ze 70 odpovědí bylo 25 správných, ale 37 odpovědí bylo napsáno nesprávných (52,86 %).

Tabulka č. 6 obsahuje zpracované výsledky z pracovního listu č. 2, a to studentů, kteří se učí ruský jazyk čtvrtým rokem. Žáků bylo 11 a ani jeden žák neměl žádné speciální poruchy učení. Celkem bylo hodnoceno 77 odpovědí (100 %), z toho bylo 50 odpovědí správných (64,94 %), 23 jich bylo nesprávných (29,87 %) a 4 úkoly resp. otázky zůstaly nezodpovězeny (5,19 %). Nejlepší výsledky podle tabulky nalezneme u otázky č. 5, kde žáci překládali větu do ruštiny. Zde byla úspěšnost 100 %, protože všichni žáci odpověděli správně. Nejhorší výsledky byly zaznamenány u otázky č. 3, kde měli žáci zaměnit podstatné jméno za zájmeno v daném slovním spojení. Z 11 žáků odpověděl správně pouze 1 a 8 jich odpovědělo nesprávně, což je 72,73 %.

Je zajímavé, že v tomto pracovním listu měli žáci ve všech skupinách nejlepší výsledky u otázky č. 5, ale stanovit, která otázka byla nejtěžší, nelze přesně říct, protože každá skupina měla nejhorší výsledek u jiné otázky. Z toho vyplývá, že by se mělo v hodinách ruštiny věnovat více pozornosti zájmenům.

PRACOVNÍ LIST Č. 3

Tabulka č. 7 předkládá údaje z pracovního listu č. 3. Jsou zde vyhodnoceny odpovědi žáků, kteří se učí ruský jazyk druhým rokem. Těchto žáků bylo 28. Dva byli se speciálními poruchami učení (SPU) a 11 žáků nebylo přítomno ve škole. Celkem bylo hodnoceno 102 odpovědí, z toho bylo 47 odpovědí správně (46,08 %), 44 odpovědí bylo nesprávně (43,14 %) a 11 úkolů resp. otázek zůstalo nezodpovězeno (10,78 %). Z tabulky lze stanovit, že nejlepší výsledky byly u otázky č. 1, kde měli žáci za úkol vybrat jedno ruské slovo, které nepatřilo do řady slov. Ze 17 odpovědí jich bylo

14 správně (82,35 %), Největší problém pro žáky představovala otázka číslo 2, kde měli přeložit do ruštiny slovní spojení a otázka č. 5, kde měli určit správný pád. V obou případech ze 17 odpovědí bylo 10 odpovědí nesprávně (58,82 %).

Tabulka číslo 8 obsahuje výsledky z pracovního listu č. 3, ke kterým se dopracovali žáci učící se ruský jazyk třetím rokem. Celkový počet žáků byl 44, z toho bylo i 5 žáků se SPU a 4 žáci pracovní list nevyplňovali, protože nebyli přítomni ve škole. Celkem bylo hodnoceno 240 odpovědí (100%), z toho bylo 121 odpovědí správných (50,42 %), 109 odpovědí nesprávných (45,42 %) a 10 úkolů resp. otázek zůstalo nezodpovězeno (4,17 %). Podle tabulky jsou nejlepší výsledky u otázky č. 1, kde měli vybrat slovo, které nepatří do řady. Ze 40 odpovědí bylo 29 odpovědí správných (72,50 %). Nejhorší výsledky jsou u otázky č. 5, kde měli žáci za úkol stanovit správný pád. Ze 40 odpovědí bylo 25 odpovědí napsáno nesprávně (62,50 %).

Tabulka č. 9 obsahuje zpracované výsledky z pracovního listu č. 3 získané od žáků, kteří se učí ruský jazyk čtvrtým rokem. Žáků bylo 11 a ani jeden žák neměl žádné speciální poruchy učení. Celkem bylo hodnoceno 66 odpovědí (100 %), z toho bylo 48 správných odpovědí (72,73 %), 16 nesprávných odpovědí (24,24 %) a 2 úkoly resp. otázky zůstaly nezodpovězeny (3,03 %). Nejlepší výsledky podle tabulky nalezneme u otázky č. 2, kde žáci překládali do ruštiny slovní spojení a u otázky č. 3, v níž měli napsat za úkol ruské přídavné jméno, které je odvozeno od slova síla. V obou případech z 11 odpovědí bylo 10 odpovědí správných (90,1 %). Nejhorší výsledky byly zaznamenány u otázky č. 5, kde měli žáci za úkol určit u slova pád. Z 11 žáků odpovědělo nesprávně 6 žáků (54,55 %).

Srovnáním jednotlivých výsledků z tabulek bylo zjištěno, že nejlepší výsledky měli žáci u otázky č. 1, v níž měli vybrat slovo, které nepatří do řady. Zato nejhorší výsledky ve dvou skupinách byly u otázky č. 5, kde měli přeložit slovní spojení. Zde nejčastěji nedokázali napsat správnou koncovku přídavného jména podle podstatného jména. Tyto výsledky ukazují na to, že žáci dokážou pracovat s přídavnými jmény, ale neumí jim dát správnou koncovku.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo seznámit čtenáře s využitím dvojjazyčného textu ve výuce cizích jazyků, protože každý způsob, který umožňuje lépe a efektivně se naučit další jazyk nebo se v něm zdokonalit, je potřebný a významný.

V teoretické části této práce jsem chtěla čtenáře seznámit s procesy, které se pojí s překladatelskou činností. Většina lidí si pod slovem „překlad“ či „překladatel“ představí pouze člověka, který sedí, čte dílo v originále a okamžitě píše překlad na papír. Ale to je mylný názor, překládání z jednoho jazyka do druhého jazyka není jednoduchá práce, ale spíše činnost, která nikdy nekončí, a zároveň je to umělecký proces. Chci upozornit, že tato činnost není tak jednoduchá a rychlá, jak si mnozí lidé myslí. Má-li být překlad kvalitní, musí splňovat mnoho jednoduchých i záladných podmínek, které nelze vytěsnit, nebo neřešit. Chtěla jsem se společně s Vámi ponořit do světa překladů, jejich historie, vývoje a rozvoje pomocí technických objevů, ale také vyzdvihnout vztah překladatele k překladu a ke čtenáři.

Praktická část bakalářské práce obsahuje dvojjazyčný text, přesněji řečeno rusko-český zrcadlový text. Ruský text pochází z knihy Tichon, aneb únos Holand'ana, jeho český překlad jsem vytvořila sama. Snažila jsem se vybrané oddíly ruské knížky přeložit tak, aby byly líbivé a zaujaly hned po několika řádcích. Chtěla jsem ukázat, že lze v podstatě vytvořit dvojjazyčný text z každého díla a záleží pak na čtenáři, zda si ho vybere ke čtení. Poznala jsem, že některé ruské výrazy a fráze v češtině nemají přímý ekvivalent, a tak jsem zažila i odvrácenou stranu této činnosti. Každý čtenář si může text přečíst v originále a zároveň si ho kontrolovat s českým překladem či naopak

Na dvojjazyčný text navazuje další kapitola praktické části, která je věnovaná pracovním listům. Ty byly vytvořeny z krátkých úryvků z dvojjazyčného textu, k nimž jsem vypracovala otázky a úkoly, při jejichž plnění žáci pracovali s různými slovními druhy. Otázky a úkoly slouží k procvičení práce s textem, rozšíření slovní zásoby, ale také kontrole znalosti ruské mluvnice a celkově ke zdokonalení žáků v ovládnutí ruštiny. Mohou být využívány na hodinách ruského jazyka, v jazykových kroužcích nebo při samostudiu. Tři pracovní listy jsem předložila k vyplnění žákům v několika třídách 4 základních škol, ZŠ Nerudova v Českých Budějovicích, ZŠ a MŠ Emy Destinové v Českých Budějovicích, ZŠ a MŠ Tábor, nám. Mikuláše z Husi a také v ZŠ Zlatá stezka v Prachaticích. Žáci byli zařazeni do tří skupin podle toho, jak dlouho se učí ruský jazyk a jejich výsledky z jednotlivých pracovních listů byli zpracovány do přehledných tabulek. Podle výsledků byl pro žáky nejjednodušší pracovní list č. 1, kde byla nejlépe zodpovězena otázka číslo 3 a jehož hlavním tématem byla podstatná jména.

Nejtěžší pracovní list pro žáky byl pracovní list č. 2, kde nejhorší výsledky byly u otázky číslo 2 a jehož hlavním tématem byla tentokrát zájmena. Z údajů z tabulek lze vyčíst mnoho dalších dat, která mohou přispět ke zlepšování a zkvalitnění výuky v hodinách ruského jazyka. Velkým problémem, se kterým jsem se potýkala při psaní bakalářské práce, byla nečitelnost písma ve vyplněných pracovních listech.

Doufám, že tato bakalářská práce zaujme svým tématem, zajímavou formou a podpoří výuku ruského jazyka, který stále patří mezi pět nejpoužívanějších jazyků světa.

Резюме

Цель бакалаврской работы – это помощь ученикам, учителям, но и родителям с расширением учебного материала русского языка интересной формой. Же хотелось бы познакомить читателей с использованием двуязычного текста во время обучения иностранных языков, потому что каждый способ, который помогает лучше и эффективно выучить иностранный язык или усовершенствоваться в нем, необходимый и важный. Я выбрала двуязычный текст, потому что я считаю его качественным способом, как желающих заинтересовать в русском языке.

В первой части я обратила внимание на объяснение основных правил, деятельностей и терминов, которые связаны с переводом с одного языка на другой. Я хотела познакомить читателей с процессами, которые связаны с переводческой деятельностью. Большинство людей под словом «перевод» представит себе только человека, который сидит, читает произведение в оригинале и сразу пишет на бумагу перевод. Но это ошибочное мнение, с одного языка на другой – это не простая работа, а вернее деятельность, которая никогда не завершается, и одновременно это и художественный процесс. Я хочу обратить внимание на то, что эта деятельность не такая простая и быстрая, как многие люди думают. Скорее наоборот. Если перевод должен быть качественным, он должен удовлетворять много простых и коварных условий, которые нельзя ни игнорировать, ни решить. Я хотела вместе с вами погрузиться в мир переводов, их истории, разработок и развития с помощью технических открытий, но тоже повысит интерес к переводу и к переводчикам.

Во второй части я создала двуязычный текст: на левой стороне оригинальный текст – текст на русском языке, а на правой стороне – мой перевод на чешский язык. Потом я создала рабочие листы, в которых я использовала отрывки из созданного мной двуязычного текста. Рабочих листов пять, первый занимается существительными, второй местоимениями, третий прилагательными, четвертый глаголами и последний, пятый, занимается наречиями, предлогами и союзами. Для каждого рабочего листа я подготовила вопросы и задания для работы с текстом. Они служат для расширения словарного запаса и знаний русской грамматики. Они могут использоваться на уроках русского языка, в языковых кружках или при самообразовании. Рабочие листы выполняли ученики на четырех основных школах, но они заполняли только первые три, чтобы не перегружать учеников и учителей основных школ. Ученики, заполнившие

рабочие листы, были мной разделены в три группы: в группу, которая учит русский язык два года, три года и четыре года. Последовательно эти рабочие листы я проверила, сделала таблицы и оценила их. По результатам самой простой для учеников была работа с первым рабочим листом, где наиболее удачно ответили на вопрос номер 3. Этот лист занимался существительными. Самый сложный рабочий лист для учеников был рабочий лист номер 2, где самым трудным вопросом был вопрос номер 2. Этот лист занимался местоимениями. Из таблиц можно узнать много данных о том, как правильно и неправильно ученики справились с отдельными заданиями и вопросами.

Я надеюсь, что эта бакалаврская работа заинтересует своей темой, интересной формой и поможет в преподавании русского языка, который по-прежнему входит в пятерку самых распространенных языков в мире.

Seznam literatury

Knihy a časopisy

- Čechová, M. a kol. (2003): *Současná česká stylistika*. Praha: ISV.
- Dorovský, I., Řeřichová, V., Alchazidu, A. (2007): *Slovník autorů literatury pro děti a mládež. I, Zahraniční spisovatelé*. Praha: Libri.
- Fišer, Z. (2009): *Překlad jako kreativní proces*. Brno: Host.
- Hrala, M. a kol. (2002): *Kapitoly z dějin českého překladu*. Praha: Karolinum.
- Hrdlička, M. (2003): *Literární překlad a komunikace*. Praha: ISV.
- Ilek, B., (1951): O převodu ruských vlastních jmen do češtiny. *Naše řeč*, 35, 1-2.
https://is.muni.cz/el/1421/jaro2013/PRJ002/um/41085741/O_prevodu_ruskych_vlastnich_h_jmen_do_cestiny.pdf (29. 3. 2024)
- Knittlová, D. (2000): *K teorii i praxi překladu*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Komissarov, V. N. (2002): *Sovremennoje perevodovedenije*. Moskva: ETS.
- Kufnerová, Z. a kol. (1994): *Překládání a čeština*. Jinočany: H&H.
- Kyloušková, H. (2007): *Jak využít literární text ve výuce cizích jazyků*. Brno: Masarykova univerzita.
- Traub, M. (2022): *Kot Tichon, ili Pochisčeniye Gollandca*. Moskva: nakladatelství AST.
- Veselý, J. (1991): Dějiny a současnost překladu. *Translatologica pragensia V*. Praha: Karolinum, s. 73-79.
https://is.muni.cz/el/1421/podzim2014/FJPR0041/um/50509839/VESELY_Jindrich_Dejiny_a_soucasnost_prekladu.pdf (30. 3. 2024).
- Vilikovský, J. (2002): *Překlad jako tvorba*. Praha: Ivo Železný.
- Žváček, D. (1998): *Úvod do teorie překladu (pro rusisty)*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého.

Internetové zdroje

AST (2024): Kot Tichon, ili Pochiščeniye Gollandca. Izdatelskaja gruppа AST. <https://ast.ru/book/kot-tikhon-ili-pokhishchenie-gollandtsa-865904/> (10. 4. 2024)

EKSMO (2024): Maša Traub – knigi i biografija. <https://eksmo.ru/authors/traub-masha-ID15229/> (10. 4. 2024)

Krejčí, V. (2021): Čtenářské strategie. Didaktika českého jazyka pro 1. stupeň ZŠ a MŠ. <https://didaktikamj.upol.cz/index.php/ctenarska-gramotnost/ctenarske-strategie> (26. 3. 2024).

Litres (2024): Maša Traub. <https://www.litres.ru/author/masha-traub/ob-avtore/> (10. 4. 2024)

Neverov, A. (2019): Maša Traub. 24SMI. <https://24smi.org/celebrity/95467-masha-traub.html> (10. 4. 2024)

ProDetLit (2023): Kozlov Valerij Viktorovič. Vserossijskaja enciklopedija dětskoj literatury.

https://prodetlit.ru/index.php/%D0%9A%D0%BE%D0%B7%D0%BB%D0%BE%D0%B2_%D0%92%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%B9_%D0%92%D0%B8%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87 (10. 4. 2024)

ProDetLit (2024): Traub Maša. Vserossijskaja enciklopedija detskoj literatury. https://prodetlit.ru/index.php/%D0%A2%D1%80%D0%B0%D1%83%D0%B1_%D0%9C%D0%B0%D1%88%D0%B0 (10. 4. 2024)

Špačková, S. (2017): 1. Všeobecná teorie překladu. MUNI. https://is.muni.cz/el/phil/jaro2017/PRJ006/um/69418595/1._Vseobecna_teorie_prekladu.pdf (26. 3. 2024)

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Tabulky s vyhodnocením pracovních listů

Tabulka č. 1: Odpovědi žáků, kteří se učí rusky 2. rokem

žák \ otázka	č. 1	č. 2	č. 3	č. 4	č. 5	č. 6
1	✓✓	x x	---	x	✓✓	x
2	✓✓	x ✓	✓✓✓	✓	✓ -	x
3*	✓✓	- ✓	---	-	✓ -	x
4	✓✓	✓✓	✓✓✓	x	✓✓	x
5	✓ -	x ✓	x ✓✓	x	✓ -	x
6	✓✓	✓✓	✓✓✓	✓	✓ -	x
7*	x ✓	x ✓	x ✓✓	x	✓✓	-
8	✓✓	✓✓	✓✓✓	✓	✓✓	x
9	✓✓	✓✓	✓✓✓	x	✓✓	x
10	✓✓	✓✓	✓✓✓	✓	✓✓	x
11	✓✓	✓✓	✓✓✓	✓	✓✓	x
12	✓✓	✓✓	✓✓✓	✓	✓✓	✓
13	✓✓	✓✓	✓✓✓	✓	✓✓	x
14	✓✓	✓ -	- ✓✓	x	---	✓
15	✓✓	---	- ✓✓	-	---	✓
16	✓✓	✓✓	✓✓✓	✓	✓✓	✓
17	✓✓	✓✓	✓✓✓	✓	✓✓	✓
18	---	✓ -	- ✓✓	✓	✓ x	✓
19	✓✓	✓✓	✓✓✓	✓	✓✓	✓
20	✓✓	✓✓	✓✓✓	✓	✓✓	✓
21	✓ x	✓ -	x ✓✓	-	✓ x	x
22	✓ x	✓✓	x ✓✓	-	✓ x	✓
23	✓✓	✓✓	✓✓✓	x	✓✓	x
24	x ✓	✓✓	✓✓✓	✓	✓✓	✓
25	✓ x	✓✓	✓✓✓	✓	✓ x	✓
26	✓✓	✓✓	✓✓✓	✓	✓✓	✓

27	x ✓	✓✓	x ✓✓	✓	✓✓	x
28	x —	— ✓	— ✓✓	x	✓ —	✓

Tabulka č. 2: Odpovědi žáků, kteří se učí 3. rokem

žák \ otázka	č. 1	č. 2	č. 3	č. 4	č. 5	č. 6
1	✓✓	x ✓	x ✓✓	x	✓—	x
2	✓✓	— ✓	✓✓✓	✓	✓✓	✓
3	✓✓	✓✓	✓✓✓	x	✓x	x
4	N	N	N	N	N	N
5	✓✓	✓✓	✓✓✓	✓	✓✓	x
6*	✓✓	✓✓	x ✓✓	✓	✓✓	x
7	— —	— —	✓✓✓	—	✓✓	✓
8	✓✓	— x	✓✓✓	✓	✓✓	x
9	✓✓	✓✓	✓✓✓	✓	✓ x	x
10*	✓—	✓✓	✓✓✓	✓	✓✓	x
11	✓✓	✓✓	✓✓✓	✓	✓✓	x
12*	x x	x —	x — —	x	x —	x
13	✓✓	✓✓	✓✓ x	x	✓✓	x
14	✓✓	✓✓	✓✓✓	✓	✓✓	✓
15	— —	✓✓	— — —	—	✓✓	✓
16	N	N	N	N	N	N
17	✓✓	x ✓	✓✓✓	✓	x —	✓
18	N	N	N	N	N	N
19	N	N	N	N	N	N
20*	✓—	✓✓	x ✓✓	—	— —	—
21*	✓✓	✓✓	✓✓✓	✓	✓✓	✓
22	✓✓	✓✓	✓✓✓	✓	✓✓	x
23	✓—	✓ —	✓✓✓	x	✓✓	x
24	✓✓	x ✓	✓✓✓	✓	✓✓	✓
25	— —	— —	✓✓✓	x	✓✓	✓

26	✓ x	✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓	✓ ✓	✓
27	✓ ✓	✓ ✓	✓ x ✓	✓	✓ ✓	x
28	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓ ✓	x	✓ ✓	✓
29	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓ ✓	x	✓ —	x
30	✓ —	✓ x	x x ✓	✓	— —	—
31	— —	✓ —	— ✓ ✓	✓	— —	✓
32	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓	✓ ✓	x
33	✓ x	x —	✓ ✓ ✓	—	x x	✓
34	x ✓	✓ —	x ✓ ✓	✓	x x	x
35	✓ ✓	— —	✓ ✓ ✓	x	✓ —	x
36	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓	✓ ✓	x
37	✓ ✓	x —	✓ ✓ ✓	✓	x —	✓
38	x ✓	x x	x ✓ ✓	✓	✓ —	✓
39	x ✓	x —	x — ✓	✓	✓ ✓	x
40	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓	✓ ✓	x
41	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓ ✓	x	✓ —	x
42	✓ ✓	— ✓	x ✓ ✓	x	✓ ✓	x
43	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓	✓ ✓	x
44	✓ x	x x	x x x	—	— —	x

Tabulka č. 3: Odpovědi žáků, kteří se učí 4. rokem

žák \ otázka	č. 1	č. 2	č. 3	č. 4	č. 5	č. 6
1	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓	— ✓	x
2	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓	✓ —	x
3	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓ ✓	—	✓ ✓	✓
4	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓	✓ ✓	x
5	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓ ✓	x	✓ ✓	x
6	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓ ✓	—	— —	✓
7	✓ ✓	✓ ✓	x ✓ ✓	x	✓ ✓	x
8	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓	✓ ✓	x

9	✓✓	✓✓	✓✓✓	✓	✓✓	x
10	✓✓	✓✓	---	x	-✓	x
11	✓✓	✓✓	✓✓✓	✓	✓✓	x

Tabulka č. 4: Odpovědi žáků, kteří se učí 2. rokem

žák \ otázka	č. 1	č. 2	č. 3	č. 4	č. 5	č. 6
1	x x	✓	—	—	✓	x
2	x x	—	—	x	x	✓
3*	N	N	N	N	N	N
4	✓ x	✓	x	x	✓	x
5	x x	—	—	✓	✓	x
6	x x	—	—	—	✓	✓
7*	x x	—	—	—	—	—
8	---	—	—	—	✓	✓
9	x x	✓	—	✓	✓	x
10	x x	✓	x	✓	✓	x
11	✓✓	✓	—	✓	✓	x
12	✓✓	✓	✓	✓	✓	✓
13	✓✓	✓	—	✓	✓	—
14	x x	—	—	—	x	x
15	---	—	—	—	✓	✓
16	✓✓	✓	✓	✓	✓	✓
17	x x	x	x	—	✓	x
18	---	—	—	—	✓	✓
19	✓✓	✓	✓	✓	✓	x
20	✓✓	✓	✓	✓	✓	x
21	✓—	x	x	—	x	—
22	✓✓	—	x	—	✓	x
23	N	N	N	N	N	N
24	✓✓	x	✓	✓	✓	x

25	✓✓	✓	x	—	x	—
26	✓—	✓	✓	✓	✓	x
27	✓—	✓	✓	—	x	x
28	✓—	x	x	—	x	—

Tabulka č. 5: Odpovědi žáků, kteří se učí 3. rokem

žák \ otázka	č. 1	č. 2	č. 3	č. 4	č. 5	č. 6
1	✓ x	—	—	✓	✓	x
2	N	N	N	N	N	N
3	— —	x	—	✓	✓	x
4	N	N	N	N	N	N
5	x x	x	—	✓	✓	✓
6*	x x	x	x	—	✓	x
7	N	N	N	N	N	N
8	x x	—	—	—	✓	✓
9	x x	x	—	x	✓	✓
10*	x x	—	—	✓	✓	x
11	✓✓	✓	x	✓	✓	x
12*	x x	x	x	✓	✓	x
13	x x	x	x	x	✓	x
14	✓✓	✓	✓	✓	✓	✓
15	N	N	N	N	N	N
16	✓✓	✓	✓	✓	✓	✓
17	x x	✓	✓	✓	✓	✓
18	N	N	N	N	N	N
19	✓✓	✓	✓	✓	✓	✓
20*	✓✓	✓	✓	✓	✓	✓
21*	✓✓	✓	✓	✓	✓	✓
22	✓✓	✓	x	✓	✓	✓
23	N	N	N	N	N	N

24	x x	✓	x	x	✓	✓
25	N	N	N	N	N	N
26	✓ x	—	—	✓	✓	✓
27	✓ x	x	x	✓	x	✓
28	N	N	N	N	N	N
29	x ✓	—	—	—	x	x
30	— —	—	—	—	—	✓
31	N	N	N	N	N	N
32	✓ x	—	—	—	x	✓
33	x x	x	x	x	✓	✓
34	x x	—	—	—	x	✓
35	x x	x	x	—	x	x
36	x x	—	—	—	✓	✓
37	— —	x	x	—	✓	✓
38	x x	x	x	x	x	x
39	x ✓	x	—	✓	x	x
40	✓ ✓	✓	✓	✓	✓	x
41	x ✓	x	x	✓	✓	x
42	✓ ✓	x	x	x	✓	x
43	x x	✓	✓	x	✓	✓
44	— —	x	x	x	x	✓

Tabulka č. 6: Odpovědi žáků, kteří se učí 4. rokem

žák \ otázka	č. 1	č. 2	č. 3	č. 4	č. 5	č. 6
1	✓ ✓	✓	x	✓	✓	✓
2	x x	—	—	—	✓	x
3	✓ ✓	x	x	✓	✓	✓
4	x x	x	x	✓	✓	✓
5	x x	✓	✓	✓	✓	✓
6	✓ ✓	✓	—	✓	✓	✓

7	✓✓	x	x	✓	✓	✓
8	x x	✓	x	✓	✓	✓
9	✓✓	x	x	✓	✓	x
10	✓✓	x	x	✓	✓	✓
11	✓✓	✓	x	✓	✓	✓

Tabulka č. 7: Odpovědi žáků, kteří se učí 2. rokem

žák \ otázka	č. 1	č. 2	č. 3	č. 4	č. 5	č. 6
1	✓	x	✓	—	x	—
2	✓	x	x	x	x	x
3*	x	x	x	x	—	x
4	✓	x	✓	x	✓	✓
5	x	x	x	—	—	x
6	✓	x	x	✓	x	x
7*	x	x	✓	—	x	x
8	✓	x	x	✓	✓	x
9	✓	✓	✓	—	x	x
10	N	N	N	N	N	N
11	✓	x	✓	x	x	x
12	✓	✓	✓	✓	✓	✓
13	✓	✓	x	—	x	✓
14	✓	✓	x	—	x	✓
15	✓	✓	x	—	x	✓
16	✓	✓	✓	✓	✓	✓
17	✓	✓	✓	✓	✓	✓
18	✓	x	—	x	x	✓
19	N	N	N	N	N	N
20	N	N	N	N	N	N
21	N	N	N	N	N	N
22	N	N	N	N	N	N

23	N	N	N	N	N	N
24	N	N	N	N	N	N
25	N	N	N	N	N	N
26	N	N	N	N	N	N
27	N	N	N	N	N	N
28	N	N	N	N	N	N

Tabulka č. 8: Odpovědi žáků, kteří se učí 3. rokem

žák \ otázka	č. 1	č. 2	č. 3	č. 4	č. 5	č. 6
1	✓	x	x	x	x	x
2	✓	x	x	x	x	x
3	x	x	x	x	✓	x
4	✓	x	✓	x	x	✓
5	✓	✓	✓	x	x	x
6*	✓	x	x	x	x	✓
7	✓	x	✓	—	x	✓
8	✓	x	x	x	x	x
9	✓	✓	✓	x	x	x
10*	✓	x	✓	x	✓	x
11	x	x	✓	✓	✓	✓
12*	x	x	x	—	—	x
13	N	N	N	N	N	N
14	x	✓	—	✓	✓	✓
15	N	N	N	N	N	N
16	✓	✓	✓	✓	✓	x
17	✓	✓	✓	✓	x	✓
18	✓	✓	✓	✓	x	✓
19	✓	✓	✓	✓	✓	✓
20*	x	x	✓	x	✓	✓
21*	N	N	N	N	N	N
22	x	✓	✓	✓	✓	✓

23	x	✓	✓	✓	x	✓
24	✓	x	x	✓	x	x
25	✓	—	—	—	x	✓
26	✓	x	✓	✓	x	✓
27	x	✓	✓	✓	✓	x
28	✓	x	✓	✓	x	✓
29	x	✓	✓	✓	x	✓
30	✓	—	x	x	—	✓
31	✓	x	—	x	x	x
32	N	N	N	N	N	N
33	✓	✓	x	✓	x	✓
34	✓	✓	✓	x	x	x
35	✓	x	✓	x	x	x
36	✓	✓	✓	x	✓	✓
37	x	✓	x	✓	x	✓
38	✓	x	x	x	✓	x
39	✓	x	x	x	x	x
40	✓	x	✓	✓	✓	✓
41	x	x	✓	✓	x	x
42	x	x	x	x	x	x
43	✓	✓	✓	x	✓	✓
44	✓	✓	x	✓	x	x

Tabulka č. 9: Odpovědi žáků, kteří se učí 4. rokem

žák \ otázka	č. 1	č. 2	č. 3	č. 4	č. 5	č. 6
1	✓	✓	✓	x	x	✓
2	✓	✓	✓	x	—	—
3	✓	✓	✓	✓	x	✓
4	x	✓	✓	x	x	✓
5	✓	✓	✓	✓	✓	✓

6	✓	✓	✓	✓	x	✓
7	✓	✓	✓	✓	✓	x
8	x	✓	✓	✓	x	✓
9	✓	x	✓	✓	x	x
10	x	✓	x	✓	✓	✓
11	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Příloha č. 2: Ukázky vyplněných pracovních listů

PRACOVNÍ LIST 1 (práce s textem)

V košíku se narodilo koťátko a ještě jeden jeho bratříček a dvě sestřičky. Když koťátko otevřelo oči, uviděl mámu a sourozence, ale také světlo, které jako jediné blikalo.

- Надо лампочку поменять, - говорил человек. Котёнок не понимал, что это значит, но человек и его голос котёнку нравились. Каждый вечер человек брал котёнка на руки, очень приятно чесал за ушком и носил по огромному дому. Котёнок смотрел во все глаза, но быстро засыпал - так приятно человек чесал его за ушком. Утром котёнок просыпался уже в корзине, рядом с мамой и начинал ждать прихода человека. Он пытался выбраться из корзины, но у него никак не получалось перекинуть лапку через бортик. Да и мама всё время возвращала его на место, к себе, и снова принималась целовать.

„Je třeba vyměnit žárovku“ řekl člověk. Koťátko nechápal, co to znamená, ale člověk a jeho hlas se kotěti líbil. Každý večer ho bral do náruče, velmi něžně ho drbal za ouškem a nosil ho po obrovském domě. Koťátko se pozorně rozhlíželo, ale rychle usínalo. Tak příjemně ho člověk šimral za ouškem. Ráno se kotě probouzelo už v košíku, vedle mámy a očekávalo příchod člověka. Pokoušelo se dostat z košíku, ale ani v nejmenším se mu nedařilo dát tlapku přes okraj. Také máma ho neustále vracela k sobě do pelíšku a znovu ho olizovala.

1. Vypiš z textu alespoň 2 ruská podstatná jména, která mají 3 slabiky.

котёнок, просыпался, человека

2. Urči rod u slova котёнок a také u českého překladu slova kotěнок.

to střední rod překlad kotě

3. Najdi český překlad ke slovům лампочка, голос, корзина.

vyměník hlas košik

4. V jakém pádě je slovo лапку v předposlední větě úryvku.

3 p.

5. Najdi v textu zdobnělinu ke slovu кот a ухо.

котёнок ушком

6. Utvoř od slova человек množné číslo.

люди

PRACOVNÍ LIST 1 (práce s textem)

V košíku se narodilo koťátko a ještě jeden jeho bratříček a dvě sestřičky. Když koťátko otevřelo oči, uviděl mámu a sourozence, ale také světlo, které jako jediné blikalo.

- Надо лампочку поменять, - говорил человек. Котёнок не понимал, что это значит, но человек и его голос котёнку нравились. Каждый вечер человек брал котёнка на руки, очень приятно чесал за ушком и носил по огромному дому. Котёнок смотрел во все глаза, но быстро засыпал - так приятно человек чесал его за ушком. Утром котёнок просыпался уже в корзине, рядом с мамой и начинал ждать прихода человека. Он пытался выбраться из корзины, но у него никак не получалось перекинуть лапку через бортик. Да и мама всё время возвращала его на место, к себе, и снова принималась целовать.

„Je třeba vyměnit žárovku“ řekl člověk. Koťátko nechápalo, co to znamená, ale člověk a jeho hlas se kotěti líbil. Každý večer ho bral do náruče, velmi něžně ho drbal za ouškem a nosil ho po obrovském domě. Koťátko se pozorně rozhlíželo, ale rychle usínalo. Tak příjemně ho člověk šimral za ouškem. Ráno se kotě probouzelo už v košíku, vedle mámy a očekávalo příchod člověka. Pokoušelo se dostat z košíku, ale ani v nejmenším se mu nedařilo dát tlapku přes okraj. Také máma ho neustále vracela k sobě do pelíšku a znovu ho olizovala.

1. Vypiš z textu alespoň 2 ruská podstatná jména, která mají 3 slabiky.

человек, котёнок

2. Urči rod u slova котёнок a také u českého překladu slova kotěнок.

мужского

skladni rod

3. Najdi český překlad ke slovům лампочка, голос, корзина.

žárovka, hlas, košík

4. V jakém pádě je slovo лапку v předposlední větě úryvku.

4. pád

5. Najdi v textu zdrobňelínu ke slovu кот a ухо.

котёнок, кошачьи

6. Utvoř od slova человек množné číslo.

люди

PRACOVNÍ LIST 2 (práce s textem)

Koťátko zůstalo s maminkou v košíku samo, protože jeho sourozence si odnesli domů lidé. Člověk mu ukázal další místnosti, kde bylo hodně lidí a také obrazů.

- Ну, и как мы тебя назовём? – человек взял котёнка на руки и начал чесать ему живот, что было ещё приятнее, чем чесание за ушком, - мне нравится Тихон. Тиша. Как тебе? Тихон Борисович. Почему Борисович? Борисович – это отчество. Твоего папу зовут Барсик, то есть Борис. А твою маму зовут Мона. Её назвали в честь Моны Лизы со знаменитой картины. У твоей мамы удивительная улыбка. Загодочная и прекрасная. Ты вырастешь и всё узнаешь про картины. Потому что ты, Тихон Борисович, продолжишь династию музейных котов.

„No, a jak tě pojmenujeme?“ vzal člověk koťátko do náruče a začal ho drbat na bříšku. To bylo ještě příjemnější, než škrábání za ouškem. „Mně se líbí Tichon. Tíša. A jak tobě? Tichon Borisovič. Proč Borisovič? Borisovič je jméno po otci. Tvůj táta se jmenuje Barsik, to znamená Boris. A tvoje maminka se jmenuje Mona. Pojmenovali ji na počest Mony Lisy ze slavného obrazu. Tvoje maminka má neobyčejný úsměv, tajemný a překrásný. Vyrostete a o obrazech se dozvíš všechno, protože ty, Tichone Borisoviči, budeš pokračovat v dynastii muzejních kocourů.

1. Vypiš 2 ruská zájmena, která jsou v textu v prvním pádě,

ему, тебе

2. Zaměň zájmeno za podstatné jméno ve větě: Её назвали в честь Моны Лизы.

3. Zaměň podstatné jméno za zájmeno ve spojení: всё узнаешь про картины

4. Napiš ruské zájmeno, které se v ukázce nevyskytuje.

5. Přelož větu: Кdo vzal koťátko do náруče?

Кто взял котёнка на руки?

6. Převeď do množného čísla: Как тебе?

Как вам?

PRACOVNÍ LIST 2 (práce s textem)

Koťátko zůstalo s maminkou v košíku samo, protože jeho sourozence si odnesli domů lidé. Člověk mu ukázal další místnosti, kde bylo hodně lidí a také obrazů.

- Ну, и как мы тебя назовём? – человек взял котёнка на руки и начал чесать ему живот, что было ещё приятнее, чем чесание за ушком, - мне нравится Тихон. Тиша. Как тебе? Тихон Борисович. Почему Борисович? Борисович – это отчество. Твоего папу зовут Барсик, то есть Борис. А твою маму зовут Мона. Её назвали в честь Моны Лизы со знаменитой картины. У твоей мамы удивительная улыбка. Загодочная и прекрасная. Ты вырастешь и всё узнаешь про картины. Потому что ты, Тихон Борисович, продолжишь династию музейных котов.

„No, a jak tě pojmenujeme?“ vzal člověk koťátko do náruče a začal ho drbat na bříšku. To bylo ještě příjemnější, než škrábání za ouškem. „Mně se líbí Tichon. Tíša. A jak tobě? Tichon Borisovič. Proč Borisovič? Borisovič je jméno po otci. Tvůj táta se jmenuje Barsik, to znamená Boris. A tvoje maminka se jmenuje Mona. Pojmenovali ji na počest Mony Lisy ze slavného obrazu. Tvoje maminka má neobyčejný úsměv, tajemný a překrásný. Vyrosteš a o obrazech se dozvíš všechno, protože ty, Tichone Borisoviči, budeš pokračovat v dynastii muzejních kocourů.

1. Vypiš 2 ruská zájmena, která jsou v textu v prvním pádě.

я, котёнок, ПАПКА

2. Zaměň zájmeno za podstatné jméno ve větě: Её назвали в честь Моны Лизы.

назвали её зовут Мона Лиза ~~котёнка~~ ~~кто~~ ~~кто~~

3. Zaměň podstatné jméno za zájmeno ve spojení: всё узнаешь про картины

всё узнаете про картины нас

4. Napiš ruské zájmeno, které se v ukázce nevyskytuje.

человек я

5. Přelož větu: Kdo vzal koťátko do náruče?

кто взял котёнка на руки

6. Převeď do množného čísla: Как тебе?

как вам?

PRACOVNÍ LIST 3 (práce s textem)

Tichon zjistil, že jeho domov je muzeum. Rád pozoroval lidi v muzejních sálech, kteří se ale dívali jen na obrazy a nevšimli si lustrů, oken a ani jeho. Večer vždy chodil za člověkem, který měl pro něj vlídné slovo, pohlázení a něco dobrého na zub.

Тихон не понимал, как ему быть. Его отец был строгим, сильным котом, которому когда-то в сражении мыши повредили ухо. От их же зубов под его глазом пролегал глубокий шрам. Все считали Бориса настоящим героем. И ждали того же от Тихона. Чтобы он тоже когда-нибудь стал героем. Мама же, напротив, была ласковой и нежной и считалась самой красивой кошкой в музее. Её доброты хватало на всех – на котят-малышей и котят-подростков.

Tichon nechápal, jaký má být. Jeho otec byl přísný a silný kocour, kterému kdysi dávno v zápase myši poranily ucho. Od jejich zubů se pod jeho okem táhla hluboká jizva. Všichni považovali Borise za skutečného hrdinu a čekali to samé od Tichona, aby se také někdy stal hrdinou. Maminka byla naopak laskavá a něžná a pokládali ji za nejkrásnější kočku v muzeu. Její laskavost dopadala na všechny, na malá koťata i na koťata pubertáky.

1. Jaké slovo nepatří do řady: нежная, красивая, глубокая, ласковая?

глубокая

2. Přelož do ruštiny nejsilnější kocour (inspiruj se slovník spojením самой красивой).

самый красивый и сильный кот

3. Napiš ruské přídavné jméno, které je odvozeno od slova síla.

сильный

4. Napiš ke slovu глубокий protikladné slovo.

~~глубокий~~ мелкий

5. V jakém pádu je slovo строгим?

1 падеж

6. Přelož slovní spojení: ласковый и милый отец.

Добрый и любящий отец

PRACOVNÍ LIST 3 (práce s textem)

Tichon zjistil, že jeho domov je muzeum. Rád pozoroval lidi v muzejních sálech, kteří se ale dívali jen na obrazy a nevšímali si lustrů, oken a ani jeho. Večer vždy chodil za člověkem, který měl pro něj vlídné slovo, pohlázení a něco dobrého na zub.

Тихон не понимал, как ему быть. Его отец был строгим, сильным котом, которому когда-то в сражении мыши повредили ухо. От их же зубов под его глазом пролегал глубокий шрам. Все считали Бориса настоящим героем. И ждали того же от Тихона. Чтобы он тоже когда-нибудь стал героем. Мама же, напротив, была ласковой и нежной и считалась самой красивой кошкой в музее. Её доброты хватало на всех – на котят-малышей и котят-подростков.

Tichon nechápal, jaký má být. Jeho otec byl přísný a silný kocour, kterému kdysi dávno v zápase myši poranily ucho. Od jejich zubů se pod jeho okem táhla hluboká jizva. Všichni považovali Borise za skutečného hrdinu a čekali to samé od Tichona, aby se také někdy stal hrdinou. Maminka byla naopak laskavá a něžná a pokládali ji za nejkrásnější kočku v muzeu. Její laskavost dopadala na všechny, na malá koťata i na koťata pubertáky.

1. Jaké slovo nepatří do řady: нежная, красивая, глубокая, ласковая?

глубокая

2. Přelož do ruštiny nejsilnější kocour (inspiruj se slovním spojením самой красивой).

самой ~~и~~ сильный кот

3. Napiš ruské přídavné jméno, které je odvozeno od slova síla.

сильный

4. Napiš ke slovu глубокий protikladné slovo.

5. V jakém pádu je slovo строгим?

п.р.

6. Přelož slovní spojení: ласковый и милый отец.

ласковой и милой отцу

